

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	--- --	12 pengő
Félévre	--- --	6 pengő
Negyedévre	--- --	3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Május elseje.

Valamikor, az igazi béke boldog aranykorszakában, amikor még sejtelmünk sem volt az életnek azokról a kegyetlenségeiről, amelyeket ma — és milyen régen már! — fáradt apátiával hordunk vállainkon, május elseje a vidám, mosolygós fiatal-ságnak, a mindig újra és újra visszatérő életenergiának s a természettel együtt újhódó Ember gondatlan, fehér szerelmének volt az örömnépe. A májusi hajnal első napsugara szerelmes legények által odalopott, fiatal zöld lombokon keresztül-kandikálva köszöntötte a lányokat s a füstös Ferkó vagy Jancsi bandája vidám muzikaszóval ébresztett fel mindenkit, aki még május hajnalán is aludni merészelt.

Ma őrsegek komoly léptei kopognak az utcákon május elsején s lábhoz tett puskával készültségek őrködnek felette, hogy annak maradjon, aminek az Isten teremtette, a tavasz, a virágfakadás örömnepjének s ne válják a pusztulás szimbólumává s a gyűlölet ördögének diadalünnepévé.

Azt mondják, hogy május elseje a munka ünnepe is. Nagyon jól van. Az emberiséget a munka, csak a munka tartja fenn és viszi előre a maga boldogulásának útjain, a munka ad célt és tartalmat létezésünknek s annak eredménye jutalmazza küzdelmeinket: senkinek sem lehet tehát kifogása az ellen, ha a dolgozó emberek a tavasz első napját a békés, alkotó munka tiszteletének is szentelik. Csakhogy mindabból, amit a háború után alkalmunk volt tapasztalni, azt látjuk, hogy a május elsejét olyan emberek igyekeznek maguknak kisajátítani, akik a békés munka helyett éppen az ellenkezőjét, a rombolást hirdetik.

Nem a magyar munkásság egyetemét értjük ezalatt. Aki dolgozik, az méltó az ő bérére, az joggal követelheti, hogy becsületes munkáját érdeme szerint megfizessék s hogy a mások kapzsisága ne fossza meg munkájának tisztességesen megérdemelt gyümölcsétől. Istenadta joga és kötelessége mindenkinek, hogy a maga létfontosságáért küzdjön, nem tagadja meg tehát senki ezt a jogot a munkástól sem.

Mi esendőrök sem avatkozunk bele a munkásságnak ebbe a jogába, de csak addig nem, amíg az állam és a közrend érdekeit nem látjuk veszélyeztetve. A munkás és a munkaadó egyezkedésében semlegesek vagyunk; nem vagyunk ellenségei a

munkásnak, sem pedig védelmezői a hyperkapitalizmus kinövéseinek: mi csak az állam és a közrend érdekeinek vagyunk a felelős őrzői s a társadalmi harcokat is csak ebből az egyetlenegy szempontból kísérjük figyelemmel. Nem ismerjük el senkinek azt a jogát, hogy a maga érdekeinek védelme címén az összesség, az állam és a nemzet egyetemes érdekeit veszélyeztesse s hogy bűnös úton igyekezzék nagyobb darab kenyeret szerezni.

Az államnak, amelynek akaratát mi képviseljük, a nemzettel szemben kötelességei vannak. Az állam köteles gondoskodni, hogy a termelés, mint a nemzet fenntartásának eszköze, zavartalanul működhesse. Aki a termelés ellen vét, az állam ellen vét s aki a termelést megakasztja, az állam vérkeringésében okoz zavarokat. Az államnak érdeke, hogy a termelés tényezőinek, munkaadónak és munkásnak a boldogulását biztosítsa, ezt pedig csakis a társadalmi szolidaritás, a békés együttműködés és az erőszakos osztályharcnak a termelés folyamatából való teljes kikapcsolása teszi lehetővé. Az állam kötelessége mindenki személyének és vagyonának biztonságát mindenkivel szemben megvédelmezni, az tehát, aki ezt bármilyen címen is veszélyezteti, az állam érdekei ellen tör, tehát velünk kell magát szembetalálnia.

Termelésünk és társadalmi berendezkedésünk kapitalisztikus alapon áll, vagyis a magántulajdon szentségének elvén épül fel, mert csak ezzel a rendszerrel lehet az egyéni boldogulás érdekeit a termelés egyetemes érdekeivel azonosítani. A magántulajdon nemcsak a munkaadó kiváltsága, hanem a munkásé is; a munkaadónak kötelessége, hogy csökkentse az életnek a munkás vállaira nehezedő kockázatát s ezzel a munkást a termelés állandóbb és megbízhatóbb tényezőjévé tegye, a munkásnak pedig, hogy a maga szociális igényeit a nemzet egyetemes érdekeihez és a mindenkor termelési lehetőségekhez alkalmazza s főleg pedig, hogy annak elérésére csak olyan eszközöket vegyen igénybe, amelyek nem ütköznek bele az állam törvényeibe.

Már pedig nagyon jól tudjuk, hogy a munkás-ságnak egy — hála Istennek elenyészően kis — része május elsejét, ezt az ujjáéledést, megújodást hozó gyönyörű tavaszi napot éppen ennek a bűnös és erőszakos pusztulást hozó társadalmi élet-halálharcnak a jelképévé és napjává szeretné tenni. Ez pedig nem lehet. Ezért, egyedül csak ezért volt szükség az őrsegre és készültségre és lesz is mindig, amíg május elsejét vissza nem adják a tavasz-nak. Ebben nincs se kapitalizmus, se szocializmus, se politika, ez csak egyszerű végrehajtása annak az isteni parancsoknak, hogy az ember ne lopjon és ne öljön.

Szemelvények az új Szolgálati Utasításból.

Irta: SOLTÉSZ IMRE ezredes.

Az új Szolgálati Utasításban sok olyan új rendelkezés van, amelyeknek mielőbbi megismerése annál is inkább kívánatos, mert az utasítás életbeléptetési határidejét aránylag rövidre kellett szabni és a csendőröknek, főképpen az őrsőkön, az életbeléptetésig nem sok idejük lesz ahhoz, hogy a változásokat és az új rendelkezéseket kellőképpen áttanulmányozhassák.

Cikkemben röviden vázolni fogom a lényegesebb új rendelkezéseket, mellőzve az elfogás és a fegyverhasználat ismertetését, miután azokat már előbbi cikkeimben leközöltem.

A szervezeti részben, és pedig a 2. pontban, ki van mondva, hogy a tisztek a nyomozásban személyesen és eselekvőleg részt nem vehetnek, mintán a bűnvádi perrendtartás alapján sem rendőrközegeknek, sem rendőri hatóságoknak nem tekinthetők.

A 20. pont kimondja, hogy a jelentkezők alkalmasságát a kerületek székhelyén működő toborzó bizottság bírálja el, melynek tagjai: 1 törzstiszt, 2 főtiszt és 1 orvos.

A 28. pont szerint az engedély nélkül való nősülés a testületből való eltávolítást is maga után vonja.

A 29. pont szerint a fegyelmi úton eltávolított legénység elveszti rendfokozatát és mindennemű állami ellátásra való igényjogosultságát.

A szolgálati rész 65. pontja meghatározza, hogy tilos igénybe venni a csendőrt:

a) magántermészetű vagy személyes szolgálatra, a küldöncszolgálat kivételével;

b) közönséges testi munkára, kivéve a szolgálat, a kiképzés, a laktanyarend vagy a csendőrség belső gazdálkodása érdekében szükséges ilyen munkákat;

c) betegek vagy elmebetegek kísérésére, háztartási cselédszökevények és iparos tanoncok helyben való elővezetésére, ha erre a célra más rendőri közeg rendelkezésre áll;

d) polgári hatóságoknál teljesítendő belső (irodai, küldönc, ügyeleti, stb.) szolgálatra, polgári bíróságok

és hatóságok ügyiratainak, idézéseinek, stb. kézbesítésére, hivatalos rendelkezések kihirdetésére és olyan összeírásra, amelyek nem valamely kivételes fontosságú rendészeti vagy közbiztonsági adatgyűjtésre vonatkoznak;

e) cselédek és munkások munkásbiztosítási bejelentési ügyeinek ellenőrzésére;

f) letartóztatási intézetekben foglyoknak állandó vagy huzamosabb ideig tartó őrzésére;

g) színházi, mozgófénykép- vagy más előadásokon, továbbá tánemulatságokon rendszeres ügyeleti szolgálat teljesítésére;

h) politikai gyűléseknek a hatóság képviselőjében való ellenőrzésére;

i) vám- és egyedárusági vagy jövedéki törvényekbe ütköző cselekmények nyomozására, — a tettenérés esetét kivéve — egyéneknek, cégeknek vagy vállalatoknak jövedéki szempontból való rendszeres ellenőrzésére;

j) gyepmesterek kísérésére, munkásoknak munkaközben való felügyelésére, kéjneknek orvosi vizsgálatra való előállítására, ha erre a célra más rendőri közeg rendelkezésre áll;

k) bármilyen gyűjtésre, árusításra, nyomtatványok vagy más cikkek terjesztésére, továbbá ilyeneknél közvetlen vagy közvetett közreműködésre.

Ezeket a tennivalókat a csendőr saját kezdeményezéséből sem végezheti.

A 77. pont kimondja, hogy a csendőr olyan összegű adósságról, mely két havi illetményének összegét meghaladja, az őrsparancsnok a szárnyparancsnokságnak jelentést tenni köteles.

A 87. pont elrendeli, hogy azt a csendőrt, aki szolgálati ügyben a testületen kívül álló egyének pártfogását vagy közbenjárását veszi igénybe, meg kell fenyíteni.

A 126. pont szerint nem szabad megengedni, hogy házalók a laktanyában árusítsanak, vagy ügynökök megrendeléseket gyűjtsenek.

A 129. pont szerint ezentúl a testülethez nem tartozó tiszteknek, valamint a polgári tisztviselőknél a laktanyában sem elhelyezést sem étkezést nem lehet adni.

Erdély . . .

Királynő vagy. — Felséges diszedül
Mint szikrát verő vasékszerek.
Keményen állnak Székelyek! . . .

Nő voltál eddig. Öled szelídjén
Dús búzának nem volt határa:
Az asszony szent anyasága.

Agyat vetettél szőke vizeknek,
Forró volt csókodtól a homok.
Örömet zúgtak a templomok.

Betakartad a nagy, merész hegyet
Gondosan, aggódó kezdeddel
Sűrű fenyőrengeteggel.

Ahitattól tiszta imádság volt
Sóhajod, — lágy szellők zenéje, —
Minden szív kinyílott tőle.

... És most ennyi drága drágaságon.
Bécek, faluk, kis utca-sorok.
Taposnak piszkos boeskorok!

Lehet túrni? — Hörögjön az átok!
Itt ninesen pardon, nines mosolygás;
Asszonyon suhog a korbács!

A havasok a jajt verik vissza.
Könny dagasztja a Maros árját,
Férfi! A párod gyalázzák!

Hogy nyög, sikolt sok parányi gyermek,
Csöpp kis ajkukon Jézus neve,
S a rabló szíjjal vág bele!

Szólj Királynő! Lángoló szód nyomán
Szégyen, orv csatán kapott sebek
Nyiljanak meg s égessenek!

Gyujtsd máglyára az alázottságot,
Hogy szenvedésünk hosszú legyen
S átok nőjjön bosszú hegyen!

Szólj királynő! Csengő szavad nyomán
Vágódjanak fel büszke fejek!
— Erdély mezői véresek! . . .

... Moraj ébred. Végig dobog a föld,
Mint hogy ha a havas morogna,
Körül-körül lánggal lobogna . . .

Kik azok ott? . . . Komorak, sötétek.
Lángoló szemek, néma sorok.
S alattuk a föld hogy doboq . . .

Ahogy jönnek, útjuk keresztül a
Reszkető, gyáva móc tömegén
Mocskos vérvirágot terem.

Kigyult az ég! . . . Dörög a raita! hujj! . . .
Véres rongyosak! . . . Hogy küzdenek! . . .
— Ezek egy szálig Székelyek!! —

Erdély Királynő, felséges diszedül
Mint szikrát verő vasékszerek,
Keményen állnak Székelyek! —

Csia István, főhadnagy.

A 144. pont alapján ebéd után a csendőröknek meg van engedve, hogy fél 15 óráig az ágyon nappal is fekhessenek, de az ágyat a beszennyezéstől meg kell óvni és a lábbelit le kell húzni. Pihenés után az ágyat ismét rendbe kell hozni.

A 173. pont szerint, ha a szolgálatban levő tiszt előjáró az állomáshelyre vasúton (hajón) való megérkezésének idejét előre tudatja és a vasuti (hajó) állomás a község belső területén fekszik, az állomáson levő legmagasabb rangú parancsnok a vasút- (hajó-) állomáson nála jelentkezni köteles.

A 183. pont szerint vasárnap és ünnepnapon a szolgálatmentes legénység köteles az istentiszteleten megjelenni.

A 202. pont szerint a csendőrnek szolgálatban olyan tárgyat, amely járórtáskájában vagy a hátibőröndben el nem fér, — a bűnjelek kivételével — vinnie nem szabad.

Ugyanezen pont szerint a csendőr szabálytalan öltözködéséért az a parancsnok is felelős, aki megengedte, hogy a csendőr a laktanyát abban az öltözetben elhagyja.

A 203. pont szerint a puskának a szolgálatban úgy kell megtölteni lennie, hogy csak 4 töltény legyen a szekrényben, a tárból kivett 5. töltényt a tölténytáskában kell elhelyezni.

A 221. pont szerint a kivizsgálásokat 8 napon belül meg kell ejteni, ha csak más rendelkezés nem történt.

A 222. pont pedig felsorolja azokat az eseteket, amelyeket azonnal ki kell vizsgálni. Ilyenek a függetlenség és szökés, a fegyverhasználat, a csendőrök által elkövetett súlyos bűncselekmény, súlyos őrszolgálati kötelességsértés, csendőrök lefegyverzése, öngyilkossága, az őrizetükben levő fogoly megszökése, elhalálása, szolgálati lovaknak és ebeknek ragályos betegségben való elhullása.

A 225. pont szerint a kivizsgáló jelentés foglalja magában a kivizsgálás alapját, a tényállást, a sértett, tanúk és a terhelt előadását, a kivizsgáló megjegyzését, a tanúk, a terhelt polgári illetékességét és a jelentéshez csatolt mellékleteket.

A 233. pont szerint minden állomáshelyen a rangban legidősebb csendőrtiszt parancsnokot, az illető állomáson tartózkodó összes csendőregényekkel szemben, akiknek helyben fenytő hatalommal felruházott parancsnokuk nincsen, a Szolg. Szab. I. Rész 673. pontjában az állomásparancsnokok részére biztosított fenytő hatalom illeti meg.

A 242. pont szerint az őrs tereptárgyainak egymástól és az őrsállomástól való távolságait feltüntető távolsági kimutatást kell készíteni.

A 244. pont szerint az őrsparancsnok ennek a kimutatásnak alapján a tereptárgyak célszerű csoportosítása által tetszés szerinti őrsjáratokat állít össze és az őrskörletet akár így, akár az őrsjárat beosztás szerint pártáztathatja.

A 243. pont szerint a községek leportyázására szükséges időt külön kell megállapítani, mely időt az egyharmadrésnyi pihenő hozzászámításával azután az őrsjárat portyázási idejéhez hozzá kell számítani.

A távolsági kimutatást az osztályparancsnok hagyja jóvá.

A 245. pont szerint a portyázási időt az utasítás 6. melléklete szerint kell kiszámítani; ebben az időben a pihenő és a lóápolásra szánt idő is bennfoglaltatik, azonban a félórán felüli lest az őrsjárat tartamához szintén hozzá kell adni.

A 250. pont szerint az őrskörlet minden tereptárgyát havonként legalább egyszer le kell portyázni.

A 254. pont szerint a közbiztonsági szolgálatra kivezényelt járőröket ezentúl nem őrsjárat, hanem „szolgálati lap”-pal kell kivezényelni és a 252. pont szerint nem a szolgálati könyvbe, hanem a „szolgálati havi füzetbe” bevezetni.

A 254. pont szerint a már előírt szolgálat indoklatlan nem teljesítése büntetendő cselekményt képez még akkor is, ha azt az követte el, aki a szolgálatot saját magának írta elő.

A 256. pont szerint meredek sziklák mentén, kevésbé járt erdőségeken, ingoványos területen stb., ahol a járőr testi épségének veszélyeztetése nélkül nem portyázhatik, a szolgálatot úgy kell előírni, hogy a járőr már alkonyatkor pihenőhelyhez jusson s onnan csak virradatkor portyázzék tovább.

Lakatlan tereptárgyak leportyázását úgy is ellenőrizheti az őrsparancsnok, ha a 264. pont szerint a járőr

A pecsétgyűrű.

Írta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

A törvényszéki fogház udvara magas, erős kőfállal volt kerítve s az egyetlen kijáratnál gögösen sétált az őrs. Mi, mint ketrecben a vad, százszor végigsiettük a kis udvart, ötödik hónapja már mindennap és este takarodótól, a kegyelemből kapott nyomoruságos szalmazsákokra estünk fáradtan, de örökké reménytelen. Az őrs elindult a kapu mellől, meg-megállt a cellasorok alatt s időnkint a levegőbe lött. Miért? Hogy ébren van? Hogy rémítgessen?... Nem tudták, hogy azzal a hanggal, azzal a dőrejjel megrázkódik a rabban a vágy, a „csak azért is!”... Hogy annál dacosabban fekszünk s hogy a dac erősödik, nő, erőt raktároz!...

Ekkor már régen túl volt Pesten a „győzelmes gárda”. Sok és hosszú álmatlan éjszaka jött ránk akkoriban. A cellák vasfogai között a Cenk oldala sötétlett be hozzánk, csúcsán Árpád erős szobra: törmelék... s rajta az új lobogót rázta, verte, tépte a zabolátlan szél. Itt-ott már rőt színt kapott a lomb s reggelre gyakran ködöt lehelt föl a tömösi völgy.

A város villanylámpái onnan a fekete, izmos vasrácsok közül mérhetetlen messzeségbe látszottak. Úgy ittuk a fényüket égő szemmel, forró homlokkal, mint a betegre tikkadt torok a friss, üdítő vizet. Számoltuk az őrs lépéseit a csöndes éjszakában, zúgó fejjel, lázasan és zúgó bensővel s valahová nagyon, nagyon messze elküldtük hónapok óta tornyosodó vágyódásainkat. Meg-megreccsent a kemény vakolat a megrázott rácsvégeken s a tehetetlenség keserű érzete újra vacunkra dobott, hogy nézzük tovább a rabok leghűbb barátját, a mennyezetet, a sötétet s hogy marjuk tovább önmagunk összevérzett, tépett akarását...

Egyesek lassankint eltűntek közülünk. Egy-egy reggel az Apell-nél kevesebbet számolt locotenent

Anastasiu s reszketve ment jelenteni a hiányt. Türelmetlen kezdett lenni a helyzet s elszabadult a hír: visznek bennünket messze be, a királyságba. Az ottani dolgokról pedig már hallottunk a szegény, öreg brassói apáttól...

Határoztam hát én is, nekem is elég volt már. Jártam szakadatlanul a harctereket, nyomorulttá löttek, — testvéreim szanaszét, apám támasz nélkül, pedig már ezüstfehér a feje s válla is rég nem egyenes — hát én hazamegyek...

Átvergődtem az éjszakát s reggel gyűrött, szenvedett arccal mentem maior Plesnila elé kihallgatásra s tört franciasággal kértem: engedjen ki a városba fogat huzatni.

„Liber” — hangzott az engedély s rövidre rá egy égiszerű szuronyos őrs kíséretében kiléptem a kapun. Félévig csak a falakat, a Cenkét s az eget láttam, az arcok, a mozgás, néha egy mosoly s a napfény az úton megszédített. Az mind: az élet, a szabadság s a vágy ezek elérésére oly erősen támadta meg a szívemet, hogy meg kellett állnom. Az öröm észretérintett. Meglökött, majd elestem. Jó, lenyeltem ezt is; nem fájt, mert tudtam, hogy visszaadom rövidesen!... Rá se néztem, mert féltem, hogy megijed a szememben lobogó érzéseimtől, vágyaimtól s még majd megakasztja tervemet. Tervem pedig az volt, hogy leütöm s elszököm tőle. Az egyenruhát nem viseltük, így köztük elvegyülni az én civilruhámban nem lesz feltűnő. Nem sokkal voltam jobban öltözve, mint ők.

A sétatér fái alatt már készülődött a levelek temetője s ez eszembe juttatta az otthoni kertet, hol apám dolgozott a méhekkel s ilyenkor már készülődött a téli lakásokhoz... Mulik az idő s én rám odahaza valaki más is várt...

A Hosszú-utcán már nem bántott a külvilágból semmi. Agyamra a következő percek izgalmai tolultak s mindezek felül a szabadulás hatalmas reménye

ottartózkodási idejét, nevét és számát valamely alkalmas helyen (pl. faoduban) elrejtett füzetben feljegyzi.

A 265. pont előírja, hogy a szolgálati lap hátlapjára fel kell jegyezni az útiránytól való eltérést, a szolgálat megszakítását, meghosszabbítását, a járőr tagjainak egymástól való elválását, a félórán felüli leset, ennek meghosszabbítását, elhagyását, a másnapra áttérjedő pihenőt, vonat, kocsis igénybevételét, a korábbi vagy későbbi bevonulás okát és a különös eseményeket.

A 266. pont szerint a járőr abban az esetben, ha portyázó szolgálatát más szolgálati feladat közbejötté miatt félbeszakította, az őrsjárat portyázását csak abban az esetben köteles folytatni, ha az a kivezényléstől számított 36 óra alatt még befejezhető.

Kerékpárt szolgálatban a 270. pont szerint használni lehet a gyors helyszínre jutás, üldözés, összpontosítás, karhatalmi szolgálatban az alkalmazás helyére jutás, tanúkihallgatás, ellenőrzés, futár-, küldöncszolgálatnál, végül rendes szolgálatban akkor, ha a szolgálat természeté és a terep megengedék.

A 279. pont szerint a szolgálati ebet őrzésre, útelzárásra, csoport szétosztására, védelemre, személyek megállítására, üldözésre, figyelésre, fürkészésre, fogolykísérésnél, tárgyak és személyek nyomon keresésére és küldöncszolgálatra lehet alkalmazni.

A 280. pont szerint az ebbel szolgálatba induló járőrt a szolgálati lapon és a szolgálati havi füzetben az eb megnevezésével fel kell tüntetni.

A 282. pont szerint a szolgálati órák száma következőképpen van meghatározva:

Az őrsparancsnok kilenc főig terjedő tényleges létszámú őrsőkön napi 4, 10–25 főnyi őrsőn 3 órát, az őrsparancsnokhelyettes 10–25 főnyi őrsőn 5 órát, a csendőrök minden őrsőn napi 6 órai szolgálatot kötelesek teljesíteni. Minden hónapban a hónap első napján levő tényleges létszám irányadó.

A 283. pont szerint 6 főnél nagyobb tényleges létszámú őrsőn a gazdálkodásvezető napi 5 órai szolgálatot köteles teljesíteni. 15–25 főnyi létszámú őrsőkön az osztályparancsnokság egy csendőrt az iroda vezetésével 6 hónapi felváltással megbízhat. Az irodavezető csendőrt az osztályparancsnok órákedvezményben részesítheti, esetleg a szolgálat alól fel is mentheti.

A 287. pont szerint csak kétféle pihenő van. Három

óráig kis, ezenfelül nagy pihenő; ez utóbbi egyfolytában 6 óránál hosszabb nem lehet. A laktanyában a szolgálat végén tartott pihenő beleszámít a szolgálati órákba.

A 291. pont szerint az őrsparancsnok 9 főig terjedő létszámú őrsőn havi 4, 10–25 főig 6, ezenfelül 8 külső ellenőrzést köteles teljesíteni. Ezek fele éjjeli ellenőrzés legyen. A takarodótól ébresztőig teljesített ellenőrzés éjjelinek számít.

A 293. pont szerint az őrsparancsnok havonta egy utánportyázásra is van kötelezve, mely az előírt ellenőrzések számába beszámít.

A 296. és 297. pontok szerint a szolgálatban álló csendőrnek jogai a következők: Figyelmeztetés, igazoltatás, kikérdezés, feljelentés, elővezetés, elfogás, házkutatás, személymotosás, tárgyak őrizetbe vétele, megbilincselés, kényszerítő eszközök alkalmazása, fegyverhasználat. Ezenkívül a megfigyelés, helyszíni szemle, a nyomozás színhelyén személyek ottartása vagy onnan való eltávolítása, a bűncselekmény nyomainak, bűnjelnek biztosítása, a tettes szökésének megakadályozása, házakba veszély esetén behatolás; üldözés vagy a helyszínre jutás végett a kincstár terhére szállítóeszközt vehet igénybe, távbeszélőt használhat, őrtestületek segítségét veheti igénybe, intézkedéseket tehet a veszély vagy a kár elhárítására.

A 301. pont szerint a járőr kívánatra köteles igazolványa felmutatása mellett magát igazolni azokkal szemben, akikkel szemben szolgálatilag eljár.

A 306. pont tisztázza azt, hogy figyelmeztetés után mikor kell feljelentéssel élni. Feljelentésnek akkor van helye, ha az illető a szándékolt büntetendő cselekményt már befejezte, vagy ha büntetendő kísérletet követett el.

A 326. pont alapján szükség esetében a kezeket hátra is szabad bilincselni.

A 328. pont szerint „kényszerítő eszköz“ alatt az erőszakos kézrátétel útján való megfogást, eltávolítást, valaminek cselekvésére vagy abbahagyására való kényszerítést és az erőszakos elszállítását értjük.

A 329. pont szerint, ha a menni vonakodó fogoly továbbszállítására nem lehetséges, akkor meg van engedve, hogy a csendőr a foglyot karjainál fogva kényszerítse a továbbmenésre. A puská tusa és a kard markolata

s még erősebb vágya. Itt a fogorvos nem mészre, tán száz lépés és mi az egy Élet válaszutja előtt?

Összenyomtam ujjaimat égő tenyerem husába, éreztem a körmeimet: ébren vagyok s tele bizalommal. Mikor az orvos kapuján beléptünk, az ór után én tettem be azt. Az orvos az emeleten lakott. A lépcsőházban cigarettát vettem elő, megkínáltam az őrt is. Tűzet is adtam nyomorék balkezemmel neki s míg az odahajlott a nyugodt láng fölé, én a másik szabad kezem fiatal, erős, elszánt öklével halántékon vágtam a nyomorultat. Az akkor nyelte le az első füstöt s a feltörni akaró kiáltásnak nem volt útja. Krákogva zuhant oldalt az ütéstől, cigarettánk pörögve, szikrázva hullt a földre s én öklömmel újat csaptam az első után...

Akkor, a legelső lépcső elé lefektettem s ott a földön még harmadszor is odazuhant arcába a mérhetetlen kínok, keserőségek ütése... S az elég is volt...

Kiléptem az utcára határozottan, átmentem a túlsó oldalra s a Cenk lábára kapaszkodó utcába befordultam.

A sarok melletti házban egy kis üzlet volt. Előtte az ajtó mellett egy talyieskában zsák, félig cementtel, kalapács, vakolókanál, meg a szalonnás tarisznya. Felindult agyamra e kép különösen hatott, kijózanított s képes voltam a pillanat ezredrésze alatt határozni. Tulmentem a kis bolton, majd a fal mellett hirtelen visszafordultam guggolva s a zsákot vállamra dobtam, kezemben a kalapács és kanál. Az életosztón parancsolt s annak ébredésekor a magam ura voltam, így hát a tisztesség érzete is cselekvésre ösztönzött: a holmikért cserében otthagytam ezüst cigarettatárcámát.

Forró, nehéz pillanatok voltak; a szabadulás reménye mellett az utolsó negyedóra szokatlan, izgalmas eseményei úgy megrohantak, hogy le kellett ülnöm. Valamit tennem kellett, ami e zsvajos percekből kiszökkentsen.

Leültem egy kerékvető köre. Éreztem, tudtam, hogy célja, eredménye cselekvéseimnek úgy érhető el, ha óvatos vagyok, ha bátor, vakmerő vagyok, ott, hol kell s ha hiszek... Kezemben a kőműves-szerszámok: ezek jók lesznek. De a ruhám! Azt át kell alakítani!

Rövid küzködés után könyökömön felhasadt a kabát, ott kirántottam az inget, galléromat az árokba dobtam s kis sapkám ernyőjét is megtördeltem.

A cement is hiányzott már a zsákból, egy cigaretta csüngött a szájam szélén, mikor elindultam újra. Ha a házak lakói, az utcák taposói beláttak volna közömbös arcom mögött a megfeszítet agyba, rémülten menekültek volna tőlem.

Gyilkos, tolvaj, szökevény rab, magyar tiszt, mindegyik akkoriban, ott külön-külön is akasztófára érdemesítő jelző.

Nem voltam pedig csak menekülő magyar tiszt. Rab se' voltam! Szökevény se! Csak üldözött, megcsalt, kijátszott, gyűlölt magyar voltam!... Most azt kellett éreznem, hogy hazám földjén nem biztos a szívem verése, hogy falat kenyerem mások irgalmától függ! — Én, akinek ősei esontjából szabadságszobrokat emelhetne minden esatater, minden várarok; én és keserű szívű ezernyi testvérem, kik diadalmas hittal jártuk a Halál öfensége tornácát minden percben, mert egyetlen kincsünk, a békességben gazdag, boldog és páratlan szép Hazánkról tárgyaltak osztozkodásra éhes vadak, — én, mi — mi most mivé lettünk?!...

A keserőség nem fogyott szívemről, rohamozta azt szakadatlan s maga előtt hajtotta az ocsmányságok, becselenségek emléközönét. Oh, hogy fájt minden most, hogy a szabadulás érzete mellé telepedtek! Oh, milyen jó volt a botfalusi mezőn nekifeszíteni szabad homlokomat a hús szellőnek; mit adtam volna, ha nem látom újra földbeásott testvéreimet, kikre a gazok célbalöttek, mit adtam volna, ha nem hallhatom sze-

jogos védelemből és a verekedők szétválasztásánál használható ütésre vagy lövésre.

A 370. pont szerint idegen illetőségű közismert rovtmultuakat, különösen pedig ismert vásári tolvajokat, ha megjelenésüket kellőképpen indokolni nem tudják, a vásár területéről való kiutasítás végett a község előljáróságához kell elővezetni.

A 375. pont előírja, hogy sztrájk esetében a csendőrség a közműveket mindaddig őrizni köteles, míg az arra hivatottak fel nem váltják.

A 384. pont a menekülő büntettek üldözhetése végett a vonatoknak razziaszerű átvizsgálását írja elő. A razziát az osztályparancsnok rendeli el, s megjelöli azokat az őrsöket, amelyek abban részt vesznek.

Ha valamelyik őrsnek a gyanúsítottra továbbnyomozás végett szüksége van, akkor a 396. pont szerint kérje ki attól a bíróságtól, ahová átadták.

A belügyminiszternek jogában áll úgy a csendőrség, mint az állami rendőrség egyéneit az egész ország területén való nyomozás végett kirendelni. Ezek nyílt rendelettel lesznek ellátva, idegen csendőrségi és rendőrségi területen azonban jelentkezni nem kötelesek és működési területük tekintetében sincsenek korlátozva.

A 397. pont szerint a rendőrség területén működő csendőrségre a rendőrhatalóság akkor bízhatja rá a nyomozást, amikor rendőrhatalósági tagra a perrend 96–98. §-ai értelmében szükség nincsen. Ilyenkor a csendőrséggel párhuzamosan a rendőrség is nem nyomozhat. Ha azonban rendőrhatalósági tagra szükség van, akkor a nyomozást ő irányítja, sőt azt át is veheti. Nem veheti azonban át a nyomozást a rendőrség akkor, ha a csendőrség a nyomozást már befejezte, vagy az eredményes befejezésre kilátása van.

A 400. pont szerint a főmagánvádra üldözendő bűncselekmények esetében a csendőrség eljárása a következő:

1. ha a járásbíró helyben van, akkor a panaszost ahhoz utasítja,

2. ha járásbíró helyben nincsen, akkor a panaszt átveszi s a bűncselekmény tényálladékát, a panaszos, a gyanúsított és a tanúk nevét a járásbírósnak röviden bejelenti. Nyomozni csak akkor kell, ha a tényállás tisztázása, a tettes, a tanúk megállapítása, vagy a bűnjelék beszerzése végett szükséges.

A 405. pont szerint a nyomozást 48 óra alatt meg kell kezdeni és csak kisebb jelentőségű bűncselekmények nyomozását lehet legfeljebb nyolc napig halasztani.

A 437. pont szerint a csendőr a régi utasítás 120. §-ban felsorolt eseteken kívül házkutatást még akkor is tarthat, ha valakinek elfogását vagy tárgyak őrizetbe vételét elrendelték és a helyiséggel rendelkező azok kiadását megtagadja.

A 499. pont szerint az őrizetbe vett bűnjelre zsinnyel egy 12 × 8 cm. nagyságú kéregpapírlapot kell erősíteni és a zsinny végeit egy címkével erre rá kell ragasztani. Az őrs címnyomójával előzően ellátott erre a címke a bűnjelt és annak származását rá kell írni és azután az érdekelt, a járőr és a bizalmi egyének aláírásával is ellátni.

A 450. pont szerint az élelmiszerhamisítványokból a mintát jelentés kíséretében a vegykísérleti állomásnak kell beküldeni, a feljelentést pedig a közigazgatási hatósághoz kell megtenni.

A 451. pont szerint, ha az őrizetbe vett tárgyakat postán kell továbbítani, a csomagolást az őrsparancsnok és két csendőrből álló bizottság intézi. A csomagba a tárgyakról ellenjegyzéket kell tenni, a jegyzéket pedig a fogalmazványhoz kell csatolni.

A 463. pont előírja, hogy a büntettről vagy vétségéről írt feljelentéseknek tartalmazniok kell az eljárás alapját, a sértett előadását, a helyszín leírását, a gyanúsított, a tanúk előadását, a megjegyzést, a bűnjelket, azt, hogy ki nyomozta az esetet és kik voltak a bizalmi egyének, végül a mellékleteket.

Ezentúl a büntetkekről és vétségekről a főszolgabíróhoz nem kell jelentést tenni, hanem a 466. pont szerint a főszolgabíróhoz ezentúl havonként csak a havi tevékenységi kimutatás egy példányát kell megküldeni. A bűnügyi feljelentés fogalmazványát azonban, ha a főszolgabíró ezt kívánja, betekintésre hozzá be kell terjeszteni. A fogalmazványok rendszeres be-terjesztése azonban nem követelhető.

A 471. pont szerint a járőrvezetőnek jogában áll a les előírt idejét meghosszabbítani, ha a les saját kezdeményezéséből félórán túl tartotta, akkor ennyivel az őrző tartamát meghosszabbíthatja.

Ugyancsak a járőrvezetőre hárul a les helyének közelebbi megválasztása is, mert csak ő tudja, hogy az

gény nővérem rémes sikoltását, mikor fehér ruháján a zöldleveles muskátli virágokért félholtra verték!...

*

Dél elmúlt rég s Fogaras felé lemenőben volt a nap. Balkézt elhagytam Botfalut és mert a Segesvár felé vezető úton egy szekér igyekezett előre, átvágtam s eléje tartottam. Vén magyar hajtotta a „macskákat“, szívesen felvett. Szerencsém volt, mert túladtam a zsákon és a vakolón, a kalapácsot megtartottam. Jó lehet még valahol...

Jó három-négy kilométer után leszállottam, mert eltért az öreg a kis faluba, én meg odamenni nem akartam.

Tudtam, hogy ezóta már elnémított öröm fellármáztatta az őrsöket s a jegyzőket.

Haladtam tovább a vasúti töltés alatt. Segesvár volt egyelőre a cél, ott majd határozok.

Egy órház közelgett lassan s mert ismertem a vasutasok magyar becsületességét, úgy számítottam, hogy ott tán elpihenek kicsit s tán hallok is már valamit... Ismertem a vasúti szakmát, úgy terveztem, hogy az őrnek valami ilyen kérdést teszek fel s pályamunkásnak adom ki magamat. Talán úgy előregít valami tehervonaton...

Köszöntöttem. Bicegve lépett felém, nyíltan és szívesen fogadta a „jó estét!“

— Megáll-e itt a vonat Segesvárnak? — kérdeztem hirtelen jött új ötlettel.

— Soha az! — felfelé fürkészve rajtam éles, kellemetlen nézéssel.

— Már nekem pedig azt mondták itt a faluban.

— Hát hazudott, aki így szólt! Aztán hová tart? — dobta felém a fejét.

Már nyílt az ajkam a szólásra, mikor bent az órházban esőrömpölve, élesen megszólalt a telefon. Az esti esőndben, a minden mással elfoglalt bensőmet úgy

érte e titokzatos helyről mozgatott jel, mint egy ökölcsepás. El voltam készülve, hogy engem köröznék.

Leültem a lépcsőn s megfeszített idegekkel vártam a történendőket.

Nem csalódtam.

— Tizenhetes, igen! — hallottam az őrs jelentkezését, utána rögtön: — Azonnal íróm!

Aztán mondta vissza az egészet: Délelőtt a fogházból... Magyar főhadnagy... Leütötte... Ruhája...

Jéghideg lett a homlokom, a szívem vadul kalapált s kezemben nedveslett a forróságtól a kalapács nyele. Felugrottam. Jól van!... Ha ez a végzet, hát legyen! Ha itt újból vér kell a szabaduláshoz, hát legyen! Már akármi is lesz, jól van! De — most már, ha úgy kell — gyilkos leszek tényleg!... Nem menekülök! Itt, itt e csikorgó kavicsokon kivereksem a sorstól is a szabadulást!...

Gondolatban keztem esőköltani az apámnak, megöleltem valakit s arcokra fagyasztottam a közönyt, szemembe préseltem a semmivel törődést s hanyagul nyomtam hátamat egy vén eperfának, — úgy néztem a felém lépő őrs arcába — pedig belül iszonyatos erővel döngtettem a felindulás...

Végignézett, majd lassan megemelte fekete báránysüvegét s nyugodtan szólt hozzám:

— Főhadnagy úr, — meneküljön!

Nem tudhatom, mennyi idő múlva, ott ültem vele szemben az órházban. Becsületes arccal, nyílt szemével mondta: Csendőr voltam, míg Sabácnál a bal labamat el nem nyomorította egy kézigránát... Láttam az arcáról, hogy a ruhája, nem az igazi öltözete... Láttam, hogy köszönésnél megcsillant az ujján egy pecsétgyűrű... Mintha vipera marta volna meg kezemet, kaptam az arcom elé s ott világított, tündöklött beszélt a pecsétgyűrűm...

előírt hely melyik pontja a legalkalmasabb a les megtartására.

A 474. pont a vasútvonal biztosításáról intézkedik, melyről az osztályparancsnok tervezetet készít.

A 480. pont szerint az átkutatásra (razzia) a szárnyparancsnok tervezetet készít akkor, ha az átkutatásban 25 főnél több csendőr vesz részt.

A 485. pont szerint határszéli őrsnek azt kell tekinteni, amelyiknek körlete a határvonalig terjed, vagy amelyiknek laktanyája a határvonaltól 5 km.-re vagy ennél közelebb fekszik.

A 492. pont szerint, ha a csendőr valakit a határvámjövédéki vagy dohányjövédéki kihágáson (csempészet) tetten ér, köteles az utasítás 20. mellékletében feltüntetett minta szerint tényleírást szerkeszteni és azt a legközelebbi pénzügyőmi szakasznak megküldeni.

A 495. pont szerint a nemzetközi bűnügyi nyilvántartás szerveivel az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal érintkezik, ahová az őrs a szárny útján, minden nemzetközi büncselekményt bejelenteni és a tettes ujjlenyomatát 10 példányban megküldeni tartozik.

Az 505. pont szerint az elfogott fiatalkorúkat lehetőleg a felnőttektől elkülönítve kell őrizni és kísérni és meg lehet engedni, hogy a fiatalok lakott helyeken nem a csendőr előtt, hanem mellette haladjon.

Az 506. pont szerint a járőr helyőrségeken kívül, a legénységi állományú katonai egyéneket az öltözködésre és magatartásra nézve, valamint arra nézve is ellenőrizni tartozik, vajjon esapattestüktől jogosan vannak-e távol.

Az 517. pont szerint a csendőr a rendkívüli eseteket az utasítás 21. mellékletében megjelölt helyekre és módon bejelentni köteles.

A jelentésnek elvitelére idomított szolgálati ebet is igénybevehet.

Az 524. pont szerint a felhívás teljesítését a felhívó hatóságnak csak akkor kell bejelenteni, ha az ezt kifejezetten kívánja.

Az 525. pont szerint az aggályos felhívásokat a szárnyparancsnok bírálja el, de döntését a kerületi parancsnok megváltoztathatja.

Az 532. pont szerint, ha a hatósági személy nyilvánvalóan törvénybe ütköző eljárást tanúsít, akkor a támogatásra kiküldött járőrvezető szólítsa fel, hogy törvénytelen eljárásával hagyjon fel, mert különben a segítségnyújtást beszünteti.

Eredménytelenség esetében a segílyt beszüntetni és az illető felettes hatóságának és a szárnyparancsnokságnak jelentést kell tenni.

Az 537. pont szerint a szállítmányfedezetre kijelölt kíséret a szállítmányt külön kocsin, körülbelül száz lépés távolságból követi.

Az 539. pont szerint „fogoly” alatt nemcsak az elfogott, de az elővezetett egyént is kell érteni. A járőrvezetőnek jogában áll, hogy az elővezetendő egyéneknek a körülményekhez képest könnyítéseket engedélyezzen. (Pl. étkezésnél kés, villa használata, beszélgetés, dohányzás stb.).

A fogoly esetleges panaszát vagy sérülését az átvevő csendőr a kísérő levélbe bejegyeztetni köteles.

Az 540. pont szerint a fogoly személyleírását fel kell jegyezni, hogy szökése esetében körözni lehessen.

A foglyot 20 km.-nél nagyobb távolságra, más közlekedés hiányában, kocsin kell kísérni.

Az 560. pont szerint az őrsparancsnok a saját kezdeményezésből elfogott egyén hozzátartozóinak és védőjének megengedheti, hogy a fogollyal jelenlétében beszélhessenek.

Az 564. pont szerint, ha a járőrvezető szabálytalanságában a járőrtárs is részt vesz, akkor a felelősség őt is terheli.

Az 567. pont szerint a járőrvezető ezentúl szolgálatban, rendfokozatára való tekintet nélkül, járőrvezetői jelvényt köteles viselni.

Az 572. pont szerint az őrsparancsnok új őrskörletét négy hét alatt, különben pedig nyolchetenként lepor tázni köteles.

Az 575. pont szerint az őrsparancsnok alárendeltjei által nem rosszakaratból elkövetett csekélyebb jelentőségű mulasztásokat, melyekből a szolgálatra kár vagy hátrány nem származott, őrskihallgatáson dorgálással saját hatáskörében is elintézhet.

Az 578. pont szerint a kiderítetlen eseteket az őrs-

parancsnok a járőr bevonulása után 24 órán belül pótnyomozni és eredménytelenség esetén a súlyos bünteteket hasonló célból a szakaszparancsnokának bejelenteni köteles. Alárendeltjeinek, az eddigi 16 órai eltávozás helyett, ezentúl 24 órai eltávozást engedélyezhet, mely két részletben és helyben is igénybe vehető.

Az 580. pont szerint az őrskörletben dívó nemzeti kisebbségi nyelvet két éven belül a szolgálat igényeinek megfelelően el kell sajátítani.

Az 589. pont szerint a szakaszparancsnok 7.5 km. távolságon túl kocsin jogosult szolgálatilag utazni.

Az 597. pont szerint a szárnyparancsnok oktató és figyelmeztető parancsot nem adhat ki. Az előbbit csak a kerületi parancsnokság, az utóbbit az osztályparancsnokság is kiadhatja.

Az 598. pont szerint a számparancsnok évenként legalább hat külső szolgálatban álló járőrt ellenőrizni köteles.

A 600. pont részletesen ismerteti, hogy a szárnyparancsnok a szolgálati havifüzetet, a szolgálati lapokat, a fogalmazványokat és egyéb ügyiratokat milyen szempontok szem előtt tartásával köteles átvizsgálni.

A közvetett bizonyítékok kérdése.

(Gyakorlati életből vett eset.)

Irta: TROELTSCH bírósági elnök (Augsburg).

(Az „Archiv für Kriminologie“ 1927. évi 2-3. füzetéből, a kiadó: F. C. W. Vogel, Leipzig, Dresdnerstr. 3. engedélyével.)

A bizonyító körülmények felderítése és az ennek alapján hozott ítélet a nyomozószervek, az ügyészség és bíróság egyik legfelelősségteljesebb feladata. Az a visszariasztó tapasztalat, hogy a leggondosabban felépített és a leglelkiismeretesebben megvizsgált bizonyító körülmény is okozója, illetve alapja volt már ártatlanok elítélésének, a bíróságok különös kötelességévé teszik, hogy a bizonyításnak ezt a módját a legnagyobb pontossággal kezeljék. Bizonyos körülmények mégis könnyen arra bírhatnak, hogy erről az óvatosságról megfeledkezzünk. Mindig kényelmetlen következményekkel jár ugyanis, ha a bíróságnak a nyomozó hatóság és az ügyész fáradságos és gondos munkájával összeállított bizonyító körülményt el kell vetnie s a vádlottat fel kell mentenie; a közvélemény könnyen hajlik arra a csipős kritikára, hogy „már megint egy „ártatlant” hurcoltak meg” — akit persze a valóságban csak azért nem lehetett elítélni, mert nem volt elegendő bizonyíték ellené s hogy „már megint haszontalanul áldoztak munkát, időt és költséget egy eredménytelen eljárásra”. Ez a bírálat elsősorban a bíróság ellen irányul, mert a folyamatba tett egész eljárásért elsősorban a bíróságokat teszi felelőssé a közvélemény s ez a bírálat az igazságszolgáltatás lelkiismeretességébe vetett bizalmat is megrendítheti. Kézenfekvő, hogy a bíróságok a felmentő ítéletek eme következményeit kényszerítő szükség nélkül nem szívesen vállalják, eltekintve attól, hogy nem egyszer csorbát szenved a bíróságok és nyomozó hatóságok közötti harmónia is, mert az utóbbiak a bíróság ítéletét bensejükben nem mindig ismerik el helytállónak, mert azt hiszik, hogy a bizonyító körülmények összeállítására fordított lelkiismeretes fáradozásukat a bíróságok nem méltányolják, sőt félremagyarázzák. Egyes büntető és magánjogi bírálóknak a bizonyító körülmények kérdésében elfoglalt álláspontja is a szükséges óvatosság félremagyarázásának veszedelmét rejti magában. Ez az álláspont azt vitatja, hogy a bizonyító körülmények értékelésének kérdése nemcsak az egyén intelligenciáján és élettapasztalatain, hanem bizonyos jel-

A Königsberg cirkáló vízrebocsajtása: Zenker admirális ellép a díszszázad előtt.

lembeli, lelki adottságon is mulik. Ennek az álláspontnak a hívei azt vitatják, hogy a vádlott elítélésének szándéke erősebben érvényesül a bizonyítás alaposságára való törekvésnél és úgy látják, hogy a bizonyító körülmények óvatos értékelésének kérdése lelki tulajdonságokban való hiányosságokkal és nem annyira az ítélőképességgel, mint inkább gyengeséggel áll összefüggésben.

Élénken emlékezem azokra a tanácskozásteremben lefolyt heves vitákra, amelyeknek keretében éppen egyes bírák ilyen állásfoglalása ellen folyt a küzdelem.

Ezeknek a vádlott elítélésére irányuló tendenciáknak a hatása alatt sokszor figyelmen kívül hagyják, hogy a vádlottnak egyedül a bizonyító körülmények alapján való elítélése — legyenek azok a körülmények még oly számosak és nyomósak is, — csak akkor lehet indokolt, ha a közvetett bizonyítékok láncolatára emberi tapasztalatok és lehetőségek szerint más magyarázatot találni nem lehet, mint azt, hogy a vádlott bűnös. Figyelmen kívül hagyják, hogy a marasztaló ítélettel mindaddig várni kellene, amíg a legkisebb lehetősége is fennáll annak, hogy a bizonyító körülmények erejük-ből veszítenek, avagy egyéb magyarázatot találjanak. Nem szabad elfelejteni, hogy milyen képtelen véletleneket teremt az élet s hogy ezek a véletlenek mennyire meghazudtolhatják az élet eseményeinek logikus összefüggéséről szerzett tapasztalatainkat s bár sokszor valóságos csodákként hatnak, a valóságban mégis csak a lehetőségek közé tartoznak.

Ezeknek a mélyenfekvő okoknak a láttára, amelyek a bizonyító körülményekkel kapcsolatban hibákra vezethetnek, helyénvalónak látom, hogy ezekre a veszedelmekre rávilágítandó, felelevenítsek egy bűnügyet, amely évekkel ezelőtt az A.-i esküdt-bíróság előtt játszódott le s amely minden másnapi élesemben világít rá a véletlen végzetes játékára. Semmi esetre se legyen azonban ez az eset ok arra, hogy a bizonyító körülmények felhasználásától teljesen tartózkodjunk s hogy a bizonyító körülmények kérdésével szemben a teljes tagadás és bizalmatlanság álláspontjára helyezkedjünk; ezeknek az igazságszolgáltatás keretében való nélkülözhetetlenségét el kell ismerni, de hangsúlyozni kell azt is, hogy azok értékelésében a lehető legnagyobb óvatosságra van szükség. Az alább leírandó esetben körülményessé és nehézvé tette a bizonyítást annak a kérdésnek az eldöntése, hogy egy, a bűncselekmény elkövetése után tizenegy esztendővel bíróság elé állított ember azonos volt-e a tettessel, mert a vádlott határozott tagadásával szemben tanúkat kellett állítani, akik felismerték benne a tettet s ezenkívül a személyazonosság megállapítása érdekében a legkülönbözőbb testi ismertető jeleket is figyelembe kellett venni. Éppen az a körülmény, hogy egy ilyen, a bizonyítási eljárás nagy terjedelme dacára is egyszerű bizonyító körülmények végül nem bizonyultak egyebeknek, mint tévedések és csalódások halmazának, az eset tanulságos voltát igen növeli.

Az esetet húsz évvel ezelőtt máshelyütt már

tárgyaltam a nyilvánosság előtt; de mert alapvető fontossága megkívánja, hogy soha feledésbe ne menjen, most, természetesen hosszas bűnügyi gyakorlatom révén immár sokkal tisztábban látó szemmel, újra feldolgoztam a terjedelmes iratesomót. Az eset semmit sem veszített érdekességéből és súlyos tanulságaiból, ezért érdemesnek tartom arra, hogy újra emlékezetbe idézzem.

I.

1891 október 6-án hajnali három óra tájban a dél-bajorországi W. mezővárosban B. pékmester felesége első emeleti lakásuk hálószobájában arra ébredt, hogy balszeme táján erősen vérző sebe van. Világosságot gyújtva, rémülten látta, hogy férje az ágya előtt beütött fejjel, öntudatlanul fekszik a padlón s hogy a szomszéd szobában alvó felnőtt leánya holtan fekszik az ágyában. Súlyos fejsebe ellenére, — amely miatt különben jobbszeme világát elveszítette — volt még annyi ereje, hogy a szomszédságot és a rendőrséget fellármázza. Bizonyos, hogy B. családja rablógyilkosságnak esett áldozatul. A tettes tíz óra körül, amikor a szomszédok B. házából üvegsörömpölést hallottak és világosságot is láttak, a B. család három tagja által egyedül lakott ház egyik ablakát benyomta s a földszinten levő konyhába bemászott. Az éléskamrában talált gyertyát meggyújtotta magához vett onnan egy fejszét, a sütőházba bezárt kis kutyát magához csalogatta és felosont az emeleti hálószobába. A fejszével agyonütötte a pékmestert és a leányt, az asszonyra is rásújtott s azt hitte, hogy az is meghalt, holott az csak elkábult az ütéstől. A kis kutyát bezárta a leány hálókamrája melletti szobába, átkutatta az úgynevezett „tisztá szobát“, feltúrta a ládákat és szekrényeket, a perselyből kiszedte a pénzt, magához vett egy 318 márkáról szóló betétkönyvecskét és egy a Délnémet Hitelbankhoz szóló csekket. Ezeket a pékmester az előző napon tette félre, hogy tüzelőanyag-adósságát kifizesse. Az első pillanattól kezdve kétségtelen volt tehát, hogy rablógyilkosság történt. Gyanúba egyedül egy Will György nevű péksegédet lehetett venni, aki 1872 március 28-án született Északbajorország egy kis falujában s aki 1891 augusztus 23-án vándorlása közben a meggyilkolt B.-nél munkába állott és a gyilkosság éjszakáját megelőző napon reggel kilenc órakor minden indokolás nélkül abbahagyta a munkát és eltűnt.

Willnek megvoltak a kellő helyi ismeretei; lopásért ismételten büntetve volt. Egy alkalommal egyik segédtársát lopta meg, ugyancsak ablakon történt bemászás útján, máskor pedig egyik szolgálatadója házába lopódzott be éjszakának idején, ugyanúgy, amint ezt B. házába tette. A gyilkosságot megelőző napokban olyan kijelentést tett, hogy majd „csinál valamit“ s azután Svájcba, onnan Amerikába szökik, ahonnan majd az eset elévülése után hamis név alatt visszatér Németországba, azt is hangoztatta, hogy öt pfennigért is képes volna ölni és meg is fog ölni valakit, akinek pénze van. A gyilkosság napján bőröndjét és egyes ruhadarabjait olcsón eladta egyik munkástársának, mert — amint mondotta — ezeket a holmikat nem akarja magával vinni Svájcba.

Will a munkából történt kilépése után csak a szomszéd községig ment, a sötétség beálltával pedig

visszafordult W. felé. Utközben betért egy gazdaságba, onnan pedig a bűncselekmény színhelye felé vette útját. Egy szivarjának a felét, amire még a gazdaságban gyújtott rá, B. házában, a konyhaasztalon találták meg. Éjszaka egy óra tájban már újra a szomszédos községben volt, ahol kocsit kerített, a közelfekvő vasúti állomásig, ahonnan a két órányira levő nagyvárosba utazott, ott betért egy, a vándorló iparoslegények részére berendezett szállásra s egyik munkanélküli segédtársától megpróbálta annak okmányait ellopni. Ettől kezdve aztán teljesen nyoma veszett.

Csak később vált ismeretessé, hogy Will 1891 október 12-én Frankfurtból jövet Brémában is megfordult. Itt, nyilván a rablott pénz gyors elköltése után, öngyilkosságot kísérelt meg, úgy, hogy pisztollyal háromszor a mellébe lőtt. A brémai szegénykórházban került orvosi ápolás alá, s onnan üdülésre egy Bielefeld melletti üdülőhelyre vitték. Itt — mint Brémában is — egy korábbi munkaadójának, Ketter Györgynek neve alatt ismeretlen származású cigánynak adta ki magát és azt állította, hogy sem írni, sem olvasni nem tud; személyazonosságát azonban később a bielefeldi rendőrség által körözött fényképe útján kétségtelenül megállapították. A brémai és bielefeldi rendőrlátóságok a rablógyilkosságról akkor még semmit sem tudtak. Az üdülőhelyről azon a napon, amikor fényképfelvételt készítettek róla, — 1892 február 14-én — eltűnt, de néhány betegtársának ruháit és fehérneműit is magával vitte. Azóta hozzátartozói semmi nemű életjelt nem kaptak tőle s a rendőrség a legszorgosabb nyomozás dacára sem tudott nyomára jutni. Csak később lehetett annyit megállapítani, hogy 1893-ban N. havasi községben és néhány dél-bajorországi helységben látták kóborolni. A nyomozás tehát holtpontra jutott.

1900 őszén, tehát a gyilkosság után kilenc esztendővel, a tiroli Reutteből bejelentették az A.-i ügyészségnek, hogy ott egy ismeretlen embert vettek őrizetbe, aki már három éve még a telet is az Alpok elhagyott menedékházaiban töltötte és azok fosztogatásából tartotta fenn magát. A letartóztatott birtokában hamis okmányok voltak s a nyomozás során különféle hamis neveket mondott be, utoljára Szeget Emilnek mondotta magát és előadta, hogy cigány származású s hogy sem írni, sem olvasni nem tud. Előadta, hogy mint sörfőzőmunkás évek óta munka nélkül hanyódott Ausztriában, Svájcban és Bajorországban. Tagadta, hogy W. mezővárosban járt volna, de beismerte, hogy 1893-ban N. havasi községben tényleg megfordult. Születése idejéről 1874 február 28-át mondotta be. Kijelentése után ítélve bajor vagy osztrák származásra lehetett következtetni. Amikor aziránt faggatták, hogy hol járt 1891 októberében, azt mondotta, hogy abban az időben Bécsben dolgozott egy mesternél, akinek a nevét azonban már nem tudja megmondani. Az a titokzatosság, amibe az állítólagos Szeget burkolódzott, azt a gyanút keltette, hogy valami súlyos bűncselekményt akar titkolni.

A Szegetről 1901 március 17-én készített fénykép nagy hasonlatosságot mutatott a Will Györgyről 1892 február 13-án Bielefeldben készített fényképpel.* Amellett az állítólagos Szeget mellén lövés

* Mindkét felvétel lemezei megvannak az iratok mellett, de technikai okokból, sajnos, közlésre nem alkalmasak.

nyomára emlékeztető sebhelyeket is találtak. A tanúk egész sora állította, hogy Szeget fényképében felismerik W.-t, így aztán Szegetet az eljárás újravétele végett A.-ba szállították s 1902 május 2-án az A.-i esküdtbíróság elé állították.

II.

A főtárgyaláson mintegy hetven tanút hallgattak ki. A tanuvallomások túlnyomó része a vádlott cselekményének, szökésének, brémai, bielefeldi tartózkodásának, majd onnan való nyomtalan eltűnésének körülményeire vonatkozott. A többi tanú vallomásai pedig arra vonatkoztak, hogy Will és Szeget egy és ugyanaz a személy, amit egyébként Szeget a főtárgyaláson határozottan tagadott s tagadta természetesen azt is, hogy a szóbanforgó bűncselekményhez köze lett volna.

A főtárgyaláson elhangzott tanuvallomásokról feljegyzések nem állanak rendelkezésemre, mert az esküdtbíróági főtárgyalásokról felvett jegyzőkönyvek a tanuvallomásokat nem foglalják magukban. Az eset lefolyásáról szerzett személyes benyomásaim alapján azonban megállapítottam, hogy a tanuknak a főtárgyaláson tett vallomásai mindazokat, amiket ma a vizsgálati iratokból meg lehet állapítani, nemcsak, hogy teljességgel fedték, hanem az iratokban foglaltaknál még sokkal határozottabban és kétségtelenebbül hangzottak el, mert itt is bebizonyult az a tapasztalat, hogy a tanúk igen hajlamosak arra, hogy vallomásukban esetleges kételyeiket és bizonytalanságukat legyőzzék, ha az előtt a szuggesztív tény előtt állanak, hogy előző vallomásaik alapján a főtárgyalást egyáltalában elrendelték s így a tanúk vallomásaikban önkéntelenül is igyekeznek egymást támogatni.

A vád a személyazonosság bizonyítására három irányban is törekedett, először tanukat állított, akik Szegetben Willt felismerték, másodsor azt bizonyította, hogy Will különös testi ismertető jelei Szegeten megtalálhatók s harmadszor ezeket a bizonyítékokat az állítólagos Szegetnek a nyomozás során tett feltűnő kijelentéseivel és olyan körülményekkel támasztotta alá, amelyek önmagukban különös jelentőséggel nem bírhattak ugyan, de az azokból észszerűen levont következtetések a Szeget és Will személyazonosságát kétséget kizáró módon beigazolták.

A.

A W. és Szeget azonosságát igazoló tanúk három csoportba sorolhatók, nevezetesen:

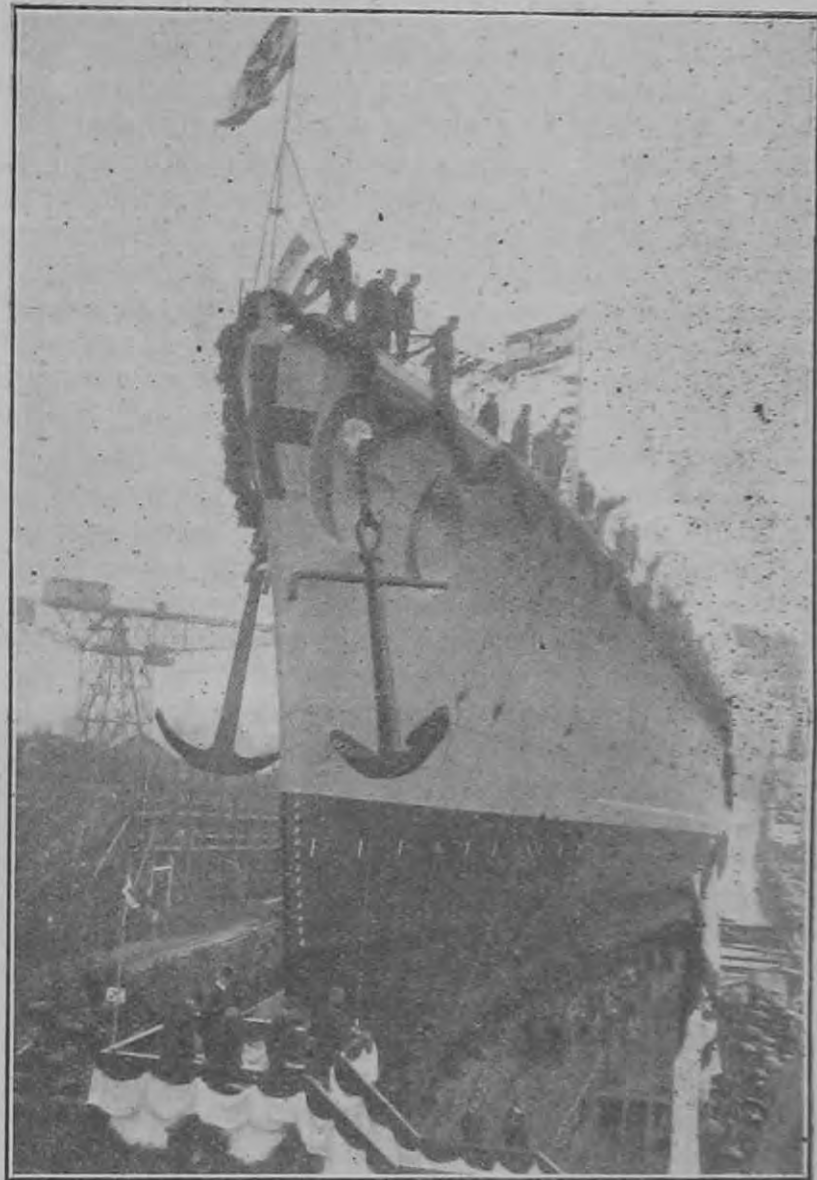
1. olyanok, akik Willt W.-ben, a bűncselekmény színhelyén, hatheti otttartózkodása alatt üzleti, magán- vagy hivatalos érintkezésbe kerültek,

2. akik megelőző munkahelyeiről ismerték őt és

3. akiknek Brémában s az azutáni több hónapos üdülése alatt dolguk volt vele.

1. Az első csoportba 16 tanú tartozott; köztük volt a meggyilkolt fia is, aki hetenkint egyszer felkereste szülei házáat; a borbély, aki Will szakállát és haját gondozta; közvetlen szomszédok; kereskedők, akiknél Will vásárolgatott vagy akikkel üzleti ügyekben több alkalommal érintkezésbe lépett; korcsmárosok, pincérek, akik Willt mint törzsvendégüket jól ismerték, pajtások, akikkel barátságban volt, vagy akikkel itt-ott összeverekedett; az a csendőr, aki egy ilyen verekedés miatt elfogta és

elővezette; és végül maga a bíró, aki őt annakidején kihallgatta, Will W.-ben sokat forgolódott az emberek között, s ámbár W. csak egynéhány száz lakosú, csendes kis hely, ahol egy idegen mesterlegény megjelenése tartósabb nyomokat hagy az emberek emlékezetében, mint egy forgalmas nagyvárosban s jóllehet a Willre való visszaemlékezést a súlyos bűncselekménnyel való kapcsolata különösen elevenné tette és foglalkoztatta, mégis számolni kellett azzal, hogy a tanúk visszaemlékezésének megbízhatóságát a feledékenység befolyásolhatta. Mindenesetre tény az, hogy 12 tanu, tehát az e csoportba tartozó tanuknak csaknem háromnegyed része azt

A Königsberg cirkáló vízrebocsajtása: Lohmeyer königsbergi főpolgármester beszéde után vízrebocsajtották a hajót.

vallotta, hogy Szegetben Willt *határozottan* felismeri; 4 tanu legalább is nagy hasonlatosságot talált közöttük; csak két tanu tagadta az azonosságot, egy korcsmáros és a bíró, aki akkor már igen öreg volt.

2. A tanúk eme második csoportjában összesen hét tanu volt. A hét tanu közül az a mester és az a segéd, akiknek kárára Will a rablógyilkosságot megelőzően betöréses lopást követett el s akik előzőleg éppen ezért természetesen különösen hívatottak voltak a pontos felismerésre, azonkívül egy rendőrtisztviselő, aki Willt egyik korábbi tartózkodási helyéről ismerte, összesen tehát *három* tanu teljes határozottsággal állította, a többi *négy* tanu pedig igen valószínűnek tartotta, hogy Szeget Willt azonos.

3. A tanuknak az a csoportja, amelyhez Willnek a brémai kezelőorvosa, egy ottani rendőrségi hivatalnok, egy üdülőbeli ápoló és a Bliefeldben Willről fényképfelvételt készített fényképész tartozott, nem foglalt állást teljes határozottsággal a személyazonosság mellett, de olyan feltűnő hasonlóságot találtak Will és Szeget között, hogy az azonosság lehetőségét nem vitatták.

Az összes tanuk (1—3.) az általános visszaemlékezésen kívül Willnek egyes határozott, különleges vonásait is megőrizték emlékezetükben. Ezek a vonások Szegetben is meg voltak találhatóak s így az emlékezet megbízhatóságának ellenőrzésére igen sok alkalom és lehetőség volt. Tíz tanu állította, hogy Will beszéd közben a bal szemével erősen hunyorított, nyolc tanu vallotta, hogy Will nevetés közben ferdére húzta a száját, ugyanannyi tanu szerint a tartása és a járása görnyedt volt, hat tanu szerint pedig Will a jobb vállát menet közben jóval a bal válla elé húzta; négy tanu szúrós tekintetre, szemtelen arc kifejezésre emlékezett élénkebben; mindannyian tehát olyan egyéni sajátosságokat tudtak előidézni emlékezetükből, amelyek Szegetben is megvoltak; hét tanu a testalkat egyezését állította, sokan a szem és haj színének azonosságát ismerték fel, hat tanu pedig a hang csengésének és a kiejtésnek az azonosságát állapította meg.

Miután a nyomozás során eszközölt szembesítések alkalmával valamennyi tanu ugyanígy vallott, továbbá, miután a tanuk részben egészen más és más vidékről valók voltak s a nyomozás során egymással nem érintkeztek, és végül, mert más és más társadalmi körhöz tartozók is voltak, egymás befolyásolásával számolni nem kellett s így a tömegszuggeráció is kizártnak volt tekinthető.

4. A tanuk negyedik csoportjának vallomásait egyáltalában nem lehetett tekintetbe venni, mert ezek a tanuk Will hozzátartozói voltak. Az előzetes vizsgálat során is kihallgatták őket. Az apja, egy férfi testvére és nő testvére a Szegettel való szembesítéskor *megtagadták a vallomástételt*; egy távolabbi rokona elismerte, hogy megvan a lehetősége a Will és Szeget azonosságának, egy mostoha testvére pedig kettejük között nagy hasonlóságot talált. Nagyon természetes, hogy ezeknek a tanuknak egy ilyen állásfoglalása, főleg pedig az a körülmény, hogy a tanuvallomást megtagadták volna, a főtárgyaláson csak újabb bizonyítékot képezett volna a vádlottal szemben. Ezért emberileg érthető és helyeselhető, hogy az ügyész és a bíróság a hozzátartozókat a főtárgyalásra nem idézte meg; hiszen, ha valamelyik hozzátartozó még azt is vallotta volna, hogy Szeget Willel *nem* azonos, bizonyító ereje ennek a vallomásnak sem lett volna.

B.

Az én áttekintésem szerint hiányzik a bűnügyi irodalomból annak a kérdésnek szakértő tárgyalása, hogy vajjon egyáltalában létezhetik-e ú. n. képmás, alterego, vagyis külsőleg két teljesen azonos ember van-e. Az aprólékos megkülönböztetésektől eltekintve, — amelyeket a daktiloszkópia és az embermértan segítségével meg lehet állapítani — a mindennapi élet tapasztalatai alapján alig tagadhatjuk, hogy ilyen esetek valóban előfordulhatnak. A szóban forgó esetben, a bizonyítás eddigi ered-

ményeit tekintetbe véve, bármennyire meggyőzőek is azok, a Will és Szeget azonosságának bizonyítására irányuló törekvések egy ilyen „kettős ember” lehetőségén hajótörést szenvedhettek volna. A fényképpel és a tanuk vallomásával bizonyított azonosság végeredményében egy ilyen véletlen, két emberben fellelhető azonosság is lehetett s ha ezt a lehetőséget kezdettől fogva számításba veszik, a legalaposabb bizonyítás alól is kiránthatja a talajt.

A bizonyító körülmények második csoportjába ezzel szemben olyan bizonyító tényeket találunk, amelyek ebben az esetben emberi számítás szerint a véletlen minden lehetőségét kizárják. Míg a fentebbiekben ismertetett tanuvallomásokat esetleg érzelmi szempontok is befolyásolhatták, a következőkben tárgyalt bizonyítékoknak tárgyi alap, szakvélemények és pontos mérések adnak súlyt.

1. A Will brémai lőtt sebeinek kezelésére vonatkozó betegjelentések és az esküdtbiróság előtt szakvélemény adására hivatott s Willt annak idején kezelő orvos visszaemlékezése alapján a lösebek eredeti helyét és alakját pontosan megállapították. A három lövedék közül egyet ki kellett szedni Willből Brémában s az operáció folytán Will a kulescsontjával párhuzamos vágást kapott; a másik két lőtt seb a mellestől közepén volt, a golyókat nem kellett kivenni s így ezek a sebek eredeti alakjukban, változatlanul hegedtek be.

Az orvosszakértők vizsgálata megállapította, hogy Szegeten ugyanazon a helyen, ugyanolyan operált 1 cm. hosszú sebhely van, amely a Will operált sebével minden bizonnyal azonos lehetett. Amellett a mellestől pontosan a Will másik két sebesülésének helyén, fehéres sebhelyet lehetett megállapítani. A harmadik sebhelyet nem lehetett ugyan Szegeten megtalálni, ezt azonban az orvosszakértők egybehangzó véleménye szerint úgy is meg lehetett magyarázni, hogy Will fiatal kora és életerejé folytán az azóta eltelt hosszú idő alatt a sebnak még a látható nyoma is eltűnt.

2. Brémában két golyó maradt Will mellkasában. Szeget testének átvilágításakor megállapították, hogy egy golyó valóban a mellkasában fekszik, a másik golyó az évek során helyet változtatva olyan dugott helyzetbe juthatott, hogy az átvilágító sugarak elől rejtve maradhatott, vagy pedig — amit az orvosszakértők is lehetségesnek mondtak — természetes úton kijutott a testből.

E megállapítások bizonyító erejét még növelte az, hogy Szeget a sebesülése s a benne talált golyó eredete felől olyan felvilágosítást adott, amely egyáltalában nem látszott valószínűnek. Szeget ugyanis azt adta elő, hogy évekkel azelőtt — megjegyzendő, hogy a Will öngyilkossági kísérletének évéhez igen közeli évszámot, 1892-t említett — Bernben egy ismeretlen ember pisztollyal megsebesítette s hogy akkor nem tett feljelentést a rendőrségen — különben a rendőrség útján most ellenőrizhető lett volna a vallomása — és sebesülését, ami pedig semmi esetre sem lehetett könnyebb természetű, minden orvosi és kórházi ápolás nélkül magagyógyította. A másik sebhely, szerinte, égési sebnak a nyoma, ami úgy keletkezett, hogy szivarozás közben elaludt s az égő szivar a mellére esett. De hogy ez valóban úgy történt, bizonyítani nem tudta.

3. A borbély, aki Willt a gyilkosság előtt négy

héttel megnyírta, előadta, hogy amennyiben Szeget azonos Willel, akkor a fején 3 vagy 5, több cm. hosszú vágás nyomának kell lennie, amelyekre a tanu határozottan emlékezett. Szeget azt állította, hogy sebhelyek a fején nincsenek. Erre levágták a haját és valóban, három sebhelyet találtak a fején, amelyek általában egyeztek a borbély előadásában foglaltakkal. Amikor a sebhelyek eredetéről kérdezték Szegetet, azt mondta, hogy nem is tudta, hogy azok a fején vannak. Kézenfekvő volt a gyanu, hogy Szeget a Willel való azonosságának megállapítása elé akart ezzel is akadályt gördíteni.

4. A fényképész, aki Willről Bielefeldben a rendőrség megbízása folytán fényképfelvételt készített, arra emlékezett, hogy a Will balkezének hüvelyk- és mutatóujja között a tenyerén egy kb. 2½ cm. hosszú vágási seb volt. Szeget kezén valóban találtak egy vágási sebhelyet, pontosan ugyanazon a helyen, ahol a tanu azt vallotta. Szeget erre a sebhelyre vonatkozólag sem tudott felvilágosítást adni.

5. Szeget jobb könyökén egy 2 cm. hosszú, 1 cm. széles forradást találtak, amely égési sebre emlékeztetett. Három, egymástól teljesen független, más és más vidéken lakó tanu, akiknek mindegyike más és más időpontban találkozott Willel, nevezetesen egy régebbi munkaadója, egy segéd-társa és egy molnár, akitől a lisztet hordta, azt vallották, hogy Willnek, akit sokszor láttak csupasz karral, ugyanazon a könyökén volt egy forradása; csak a forradás alakját illetőleg tértek el némileg egymástól a tanuvallomások, ami azonban az azóta eltelt időre való tekintettel érthetőnek látszott.

6. Szegetnek a bal szeme felett egy kis anyajegy volt; a Willről készített felvétel retusálatlan lemezén ugyanennek az anyajegynek az alakja kivehető volt.

Ezeknek a bizonyító körülményeknek az értékelésében szembeszökő volt egy különbség. A tanuk 1—4. csoportjának vallomásai olyan ismertetőjelek körül csoportosultak, amelyeknek feltétlenül egyezniük kellett a személyazonosság beigazolása szempontjából. Ha ezek az ismertetőjelek Szegeten nem lettek volna megtalálhatók, ki lett volna zárva a személyazonosság, sőt ennek az ellenkezője nyert volna beigazolást. Amellett, hogy ezeket az ismertetőjeleket Szegeten megtalálták, a tanuvallomások értékét nagyon növelte az a körülmény is, hogy itt tömegszuggerációról és az emlékezet tévedéséről szó sem lehetett; minden vonatkozásban kétségtelen bizonyítékok voltak ezek, amelyeknek egészen természetes súlyuk volt. A tanuk 5. csoportjába tartozók ezzel szemben csak arra vonatkozólag tettek vallomást, amit előzőleg tudomásukra adtak, hogy az Szegeten megtalálható; itt már nem lehet elzárkózni a gondolat elől, hogy a tanuk vallomásában tömegszuggeráció vagy az emlékezet tévedése közrejátszott. Mindamellett ezeknek a tanuvallomásoknak is súlyt adott az a körülmény, hogy az előbb tárgyalt tanuvallomásokkal egybehangzóak voltak.

7. Az előzőekben már említett fényképész szak-szerű tapasztalatai alapján rámutatott arra is, hogy a Will fényképén és a Szeget arcán közös vonások találhatók; ez különösen úgy volt jól kivehető, ha a fénykép egyes részleteit úgy nézték, hogy

a fényképet egy papírlappal letakarták s csak a lapon kivágott lyukon át nézték az egyes részleteket. Egyező volt a homlokcsont, az áll alakja, a jól kivehető könnyzacskó, az orr éle s egyáltalában az orr egész alakja, a szemek állása s az összehúzott szemhéj. A szakértő a koponyaalkatokat is meg-egyezőknek mondta.

C.

A harmadik csoportba azok a bizonyító körülmények tartoztak, amelyeket ugyan a véletlen játéknak is lehetett tekinteni, de a többi bizonyító körülményekkel kapcsolatban szinte kizárta tették, hogy a véletlen művei lehettek volna.

Ezek a bizonyító körülmények a következők voltak: Will 1872 február 28-án született, Szeget 1874 március 28-át vallotta születése idejének, a napok tehát megegyeztek s a két dátum évszáma és hónapja sem esett messze egymástól. Will Brémában, Szeget pedig a nyomozás és a főtárgyalás során ismeretlen származású cigánynak mondta magát; Will és Szeget egyaránt azt állította, hogy írni és olvasni nem tud; Will és Szeget hamis okmányokat használt; Willt 1892-ben vagy 1893-ban látták szülőfalujában, Szeget ugyanebben az időtáiban megfordult azon a környéken; Szeget ugyan tagadta, hogy W. községet, ahol a gyilkosság történt, ismerné, de azt beismerte, hogy az ahhoz közel eső járási székhelyen átment vándorútján; Szeget ugyan alibit jelentett be a gyilkosság idejére, de feltűnő módon éppen csak az akkori munkaadójára nem tudott visszaemlékezni.

Amellett más feltűnő dolgok is gyanussá tették Szegetet a nyomozás folyamán. A vizsgálóbíró kérdésére kijelentette, hogy Brémában is járt egy alkalommal, de azt nem akarta megmondani, hogy mikor. Anélkül, hogy annakidején tudomására adták volna, hogy miért viszik A.-ba s anélkül, hogy megmondották volna neki, mivel gyanúsítják, az első szembesítések alkalmával azt a megjegyzést tette, hogy „végre is tíz év alatt erősen megváltozhatik az ember külseje“. Kísérése közben azt mondta az egyik rendőrnek, hogy „ez a dolog a fejébe kerülhet“ s az is különös kijelentése volt, hogy „annakidején nem lehetett volna halálra ítélni, mert akkor még húsz éves sem volt“ s egy rendőrtisztviselő ama kérdésére, hogy vajjon nem Willnek hívják-e tulajdonképpen, ösztönszerűen azt válaszolta, hogy: igen. Ezek mind olyan kijelentések voltak, amelyeket csak úgy lehetett megérteni, ha valóban a tettes teszi azokat.

Végül általánosságban az a körülmény is Szeget és Will személyazonosságát igazolta, hogy a Will után indított nyomozás mindeztideig teljesen eredménytelen maradt, hiába tették közzé a személyleírását és fényképét a kontinens négyszáz napilapjában, viszont a Szegetnek 1898-ig terjedő előléletében semmi olyan adatot sem lehetett találni, ami a Willel való azonosságát megerősítette volna.

III.

A bizonyítási eljárás illetően kialakulása után nem lehet csodálkozni fölötte, hogy az esküdtek már az első tárgyalási napon, a vádirat felolvasása után, meg voltak róla győződve, hogy Will és Szeget azonosak s a Will által elkövetett rablógyilkosságot máris a Szeget terhére írták.

A főtárgyalás második napján azonban a védő egészen váratlanul és meglepetésszerűen olyan bejelentést tett, amely a személyazonosságra vonatkozó egész bizonyítási eljárást halomra döntötte. A vádlott Szeget ugyanis már tizennégy nappal előzőleg felhatalmazta a védőjét, hogy amint látja, hogy más mentség nincsen, ezt a bejelentést megtehesse. Így derült ki, hogy Szeget a valóságban N. sörfőző, egy északbajorországi kézműves fia volt s valódi nevét azért hallgatta el, mert Ausztriában különféle bűncselekmények miatt büntetve volt s köztiszteletben álló családját meg akarta kímélni attól, hogy nevét meghurcolják. A Willre való azonosságáról s a terhére rótt gyilkosságról tehát vele kapcsolatban szó sem lehetett, mert a gyilkosság idejében, azt megelőzőleg és azután is hosszabb ideig Bécsben, egy sörgyárban dolgozott.

A vádlott egyik fivére, aki véletlenül az esküdt-bíróság székhelyén lakott s akit azonnal a bíróság elé is idéztek, a vádlottban felismerte testvérét; a bíróság a vádlott bejelentésének többi részére elrendelte a bizonyítást s ezzel a főtárgyalást elnapolták.

A Bécsben és N. születési helyén eszközölt beható megállapítások teljesen igazolták a vádlott bejelentését. Ezek szerint teljesen kizárt dolog volt, hogy a vádlott a gyilkosság idejében A.-ban lehetett, ott gyilkolt s később Brémában, majd Bielefeldben tartózkodhatott volna. A lött sebet 1892-ben szülőhelyén, verekedés közben kapta N. s a sebet annakidején orvos kezelte. A fején talált sebhelyek ugyancsak verekedésből keletkeztek. N. W.-ben, a gyilkosság színhelyén soha nem járt s így most már még azt sem lehetett feltételezni, hogy a tanuk — emlékezetükben Willre — összezsérelhették.

Igy aztán kétségtelen megállapítást nyert, hogy mind a huszonhét tanu tévedett, a többi bizonyító körülmények találkozása pedig tisztán a véletlen műve volt; a ritka szorgalommal és alapossággal végzett bizonyítási eljárás tehát teljes egészében rombadőlt. Az esküdtbíróság tehát 1902 június hó 23-án egyhangúlag felmentette N.-t, akit azután az egyéb cselekményei miatt rá kiszabott büntetés kitétele végéig Ausztriába vittek.

A rablógyilkos Will mind a mai napig nyomtalanul eltűnt, ámbar a német rendőrhatalóságok, amint azt a birodalom minden részéből beérkezett közlemények és érdeklődések bizonyítják, tartósan felszínen tartották az esetet. Ma már minden valószínűség mellett szól, hogy a borzalmas bűncselekmény megtorlatlanul marad.

IV.

Ma már bizonyos, hogy a bíróság, amely annakidején Szeget ellen a főtárgyalást elrendelte s maguk az esküdtök is, akik a bizonyító körülmények alapján magukban már el is határozták, hogy Szeget bűnösnek fogják kimondani, a Szeget és Will azonossága mellett felsorakoztatott körülmények mérlegelésénél tévedtek. Ez a tévedés azonban mindenestre érthető volt.

Hogy tökéletes képet nyerjünk a dolgról, elmaradhatatlan annak a kérdésnek az eldöntése is, vajjon a bírák a terhelő körülmények bizonyító erejét becsülték-e túl, avagy a vádlott javára szolgáló mentőkörülményeket becsülték-e le.

Az első feltevésre azt kell mondanunk, hogy nem, amint a bizonyítás eredménye szigorúan az

eredeti iratokhoz alkalmazkodva, szemünk előtt fölépült, még ma is és még a legóvatosabb embert is ehhez az eredményhez vezetné.

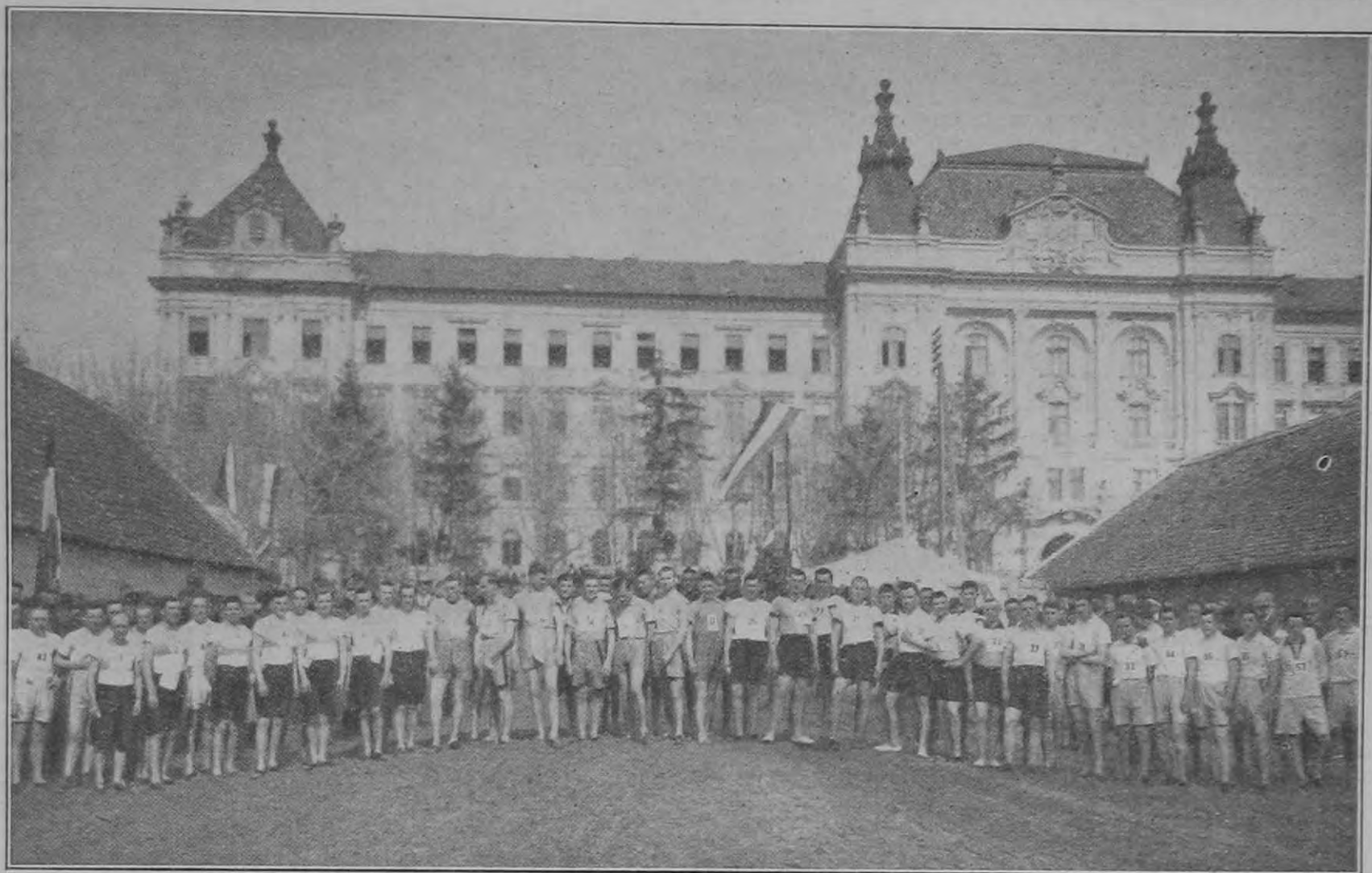
A második lehetőség megítélésénél rá kell mutatnom a következőkre. Az tény, hogy egyes tanuk, még olyanok is, akik azt hitték, hogy Szegetben Willt teljes bizonyossággal felismerték, rámutattak a Szeget megjelenésében egyes olyan aprólékos részletekre, amelyek a Willre való visszaemlékezésükkel sehogysem egyeztek. Három tanu például azt állította, hogy Szeget Willnél néhány centiméterrel magasabbnak tűnik fel, sok tanu pedig azon a véleményen volt, hogy Szeget kiejtése sokkal közelebb áll az óbajor kiejtéshez, mint a Willé, három tanu úgy emlékezett, hogy Will szeme világosabb, haja pedig sötétebb volt, mint a Szegeté; két tanu szerint Will nyugodtabban s lassabban beszélt, mint Szeget, sokan pedig úgy találták, hogy Szeget arca nem olyan telt, mint a Willé volt. Meg lehet érteni, hogy a bíróság ezeknek a vallomásoknak nem tulajdonított különösebb fontosságot, mert hiszen ugyanennyi, sőt még több tanu megcáfolta ezeket az állításokat és azt vallotta, hogy Szeget és Will személyazonossága az előbb tárgyalt pontokban is megegyezik. Amellett arra is gondolni kellett, hogy Will a bűncselekmény elkövetésekor csak 19. életévében, tehát még a fejlődés, növekedés időszakában volt s így nem volt lehetetlen, hogy annyi év alatt a szeme, haja színe és a kiejtése is megváltozott. Az a két tanu is, aki Szeget és Will személyazonosságát határozottan tagadta, szintén csak ilyen jelentéktelen megkülönböztetésekre alapította vallomását s így ezek a tanuvallomások is elveszítették súlyukat.

Ha tehát a bírák ezeket a körülményeket nem vették figyelembe, nem lehet őket azzal vádolni, hogy gondatlanok voltak, még most sem, hogy tévedésük kétségtelenül kiderült.

Egy dolog mindenesetre különösnek tűnik fel. Két tanu azt állította, hogy Szeget feje „hegyesebbnek” tűnik fel előttük, mint amilyen Willé volt, egy tanu hasonló nézetének adott kifejezést azzal a megjegyzéssel, hogy a Will arca a Szegeténél hosszúkásabb alakú volt. Ha a fényképeket alaposan szemügyre veszi az ember, valóban észre lehet venni ezeket a különbségeket s éppen ezért alig érthető, hogy az, aki erre vonatkozólag szakvéleményt adott, ezekre a körülményekre nem terjesztette ki a figyelmét. Ehhez jön még, hogy amennyiben a felvételek grafikus másolata nem csal, a fül állása más, Szeget fülcimpája nagyobbabbnak látszik s a fülcimpának az arccal alkotott szöge is eltérő.

Annyi bizonyos, hogy szinte nevetségesen hangzanék, ha azt mondanók, hogy ezek az eltérések a terhelő bizonyítékok tömegének bizonyító erejét elvehették volna s itt is arra lehetett volna gondolni, hogy Willen az évek sora alatt ilyen tekintetben is elváltozások történtek. Azt azonban meg kell adni, hogy talán mégis csak hibát követett el a bíróság, amikor a felvételek negatívjait nem adta egy olyan ember kezébe, aki alaposabb szakértői véleményt tudott volna azokról mondani. Ez az egyedüli pont tehát, ahol azt mondhatjuk, hogy a bíróság a bizonyító körülmények értékelésének alapvető követelményeit nem vette tökéletesen figyelembe.

Képek a március 26–27-én Pécsen rendezett országos csendőrségi mezői futóversenyéről:
A legénységi futók csoportja a startnál.

Ha meg is állapítjuk, hogy a bizonyítási eljárásnak ilyen kiegészítése a Szeget ellen emelt vádat esetleg más irányba terelte volna s hogy a terhelő bizonyító körülmények erejét esetleg ellensúlyozta volna, ez a körülmény az eset alapvető tanulságát egyáltalában nem befolyásolja. Sőt még akkor sem csökken az eset jelentősége, ha arra gondolunk, hogy a személyazonosság megállapítási lehetőségeinek mai színvonalán, az ujjlenyomatok és az embermértan segítségével a bűnügy lefolyása egészen másként alakult volna, mert hiszen a helyszínén, a véros fejszén, a tettes által meggyújtott gyertyán, avagy véros ujjával érintett más tárgyakon ujjlenyomatokat nem lett volna nehéz találni s amikor Willt Brémában a rendőrség nyilvántartásba vette s amikor Bielefeldben lefényképeztette, az előírt személyazonossági megállapítások mindenesetre megtörténtek volna. Az eset tulajdonképpen és a nyomozási módok, eszközök változását, fejlődését is tartósan túlélő tanulsága az, amit bevezetésemben elmondottam.

A legnagyobb fesztelenség s a legbensőbb jóakarát nyilvánul akkor, midőn közönséges és előítéletektől elfogult emberekkel társalgunk. Ki ezekkel tud bánni anélkül, hogy őket megsértené, s egyszerismind anélkül, hogy előítéleteikben velök megegyezne, azt a művelt körök legkedveltebb s legkedvesebb társalgói közt is megilleti a jutalomdíj.

Jean Paul.

Kapáslövés és gyorslövés.

Irta: HAZAI IMRE százados.

Ezzel a kérdéssel behatóan főleg gyakorlati útmutatások keretében kívánok foglalkozni, mert mindkét löeljárást kétségkívül értékesen alkalmazható a közbiztonsági szolgálatban is.

Azok részére pedig, kik a lövészettel sportszerűleg foglalkoznak, útbagazítást kívánok adni a tréningre.

Ha a honvédség országos lövészversenyének versenyszabályait tanulmányozzuk, azt látjuk, hogy ott a gyorslövésnek oly nagy szerepe van, hogy annak tudása nélkül eredményt elérni lehetetlen.

Ismerünk kiváló pontlövőket, kik aránylag kevés gyakorlattal igen szép eredményt értek el, aminek oka főleg abban rejlett, hogy e tekintetben öröklött hajlammal bírtak, a kapáslövésben azonban eredményt csak sok gyakorlat árán lehet felmutatni.

A csendőrnek a puská mindig a legbiztosabb és a leghálásabb fegyvere lesz még olyan esetekben is, amikor a legkisebb távolságon a pisztoly, a test test elleni küzdelemben pedig a kard is kéznél van. Ennek többféle oka van: elsősorban is a puskához ösztönösen több a bizalmunk, mert hatás tekintetében az említett két másik fegyvert felülmúlja, a harc képtelenséget könnyebben előidézi és sok esetben már a fegyverhasználat szándékának külső megnyilvánulása (lökész helyzet), annak tényleges bekövetkezése előtt, az ellenfelet megadásra kényszeríti. A másik ok pedig abban rejlik, hogy a puskánál működési akadály igen ritka esetben fordul elő s ha ez meg is történik, mint szűrő fegyvert még mindig használhatjuk.

A pisztolynál (különösen az önműködőnél) működési akadályok gyakran fordulnak elő: azok elhárítása néha annyira körülményes és időt rabló, hogy az egész fegyverhasználatot képtessé teheti. A pisztollyal való lövés nagy gyakorlatot kíván s ahol ez nincs meg, ott természetesen jelentkezik az alkalmazásnál az önbizalom kisebb vagy nagyobb fokú hiánya is.

Kardhasználat esetén az ellenfélnek meg van a lehetősége, hogy löfegyvert használhasson, vagy ennek

hiányában ügyessége szerint a legegyszerűbb módon (pl. bottal) védekezhessenek.

Ezt bizonyítja az a tény is, hogy a ritkán bár, de néha mégis előforduló lefegyverezések a legtöbb esetben olyan esendőrrel estek meg, ki vágó vagy szűrő fegyvert használt.

Csupán az összehasonlítás kedvéért csoportosítottam így az egyes fegyverek alkalmazhatóságának értékét, mert a valóságban fegyverhasználat esetén az egyes fegyverek előírászerű alkalmazása is sikerrel jár, legfőképpen csak arról lehet szó, hogy a siker eléréséhez több fáradságra, ügyességre és elszántságra van szükség.

A közbiztonsági szolgálat ellátása közben előfordulhat, hogy hirtelen felbukkanó és csak pillanatokra mutató célt kell leküzdenünk. Számolnunk kell továbbá azzal is, hogy felfegyverzett egyéneket, mielőtt azok fegyverüket használhatnák, gyorsan hareképtelenné kell tennünk, vagyis meg kell őket előzünk a fegyverhasználatban.

Ilyen esetekben a célzott lövés leadására már nem lesz időnk, mert amíg célratartunk, célzunk, érintkezést veszünk és a billentyűt elcsesztjük, az alatt a cél már eltűnt, vagy a fegyverhasználatban megelőzött; vagyis a felsorolt ténykedések végrehajtásához szükséges idő nem áll mindig rendelkezésünkre.

Ily célok leküzdésére alkalmazzuk, mint különleges löeljárás, a kapásból való lövést.

A kapáslövés lényege abban áll, hogy a lövő puskáját a legrövidebb úton villámgyorsan vállához rántja, ennek megtörténtével a meghosszabbított irányvonal további célzás nélkül a célra mutat s a billentyű érintkezése nélkül gyors elhúzása után a lövés a célba jut.

A meghatározásból látjuk, hogy a célzásra sem idő, sem mód nincs s hogy az összes ténykedéseket gyors egymásutánban, pillanat alatt kell végrehajtani. Ezért a kapáslövésnek olyan gyakorlottnak kell lennie, hogy a szemmel való célzásra ne is legyen szüksége, hanem ezt karjainak munkájával gépiesen végezze el.

A kapáslövés — amennyiben azt egészen közeli (10 m.) távolságon hajtjuk végre — nem lesz nehéz feladat, ellenben nagyobb távolságra (80 m.) izgatott, ideges lelkiállapotban csak akkor válik be, ha rendszeres gyakorlattal ebben a löeljárásban kiképeztük magunkat.

A kapáslövésnél az irányzék nem játszik szerepet, mert a lőtávolság olyan kicsi, hogy a röppályát — csekély hajlottságánál fogva — azonosnak vehetjük a meghosszabbított irányvonallal.

Arra a kérdésre, hogy a kapáslövés puskával vagy karabéllyal könnyebb-e, arra a megállapításra jutunk, hogy a végrehajtás karabéllyal könnyebb; ez magyarázatát leli részben a súlykülönbségben, részben pedig abban, hogy a karabéllynál a súlypont fekvése a karok helyzetéhez viszonyítva kedvezőbb.

A kapáslövéshez a lövő féloldalt álljon és pedig úgy, hogy a testsúly a ballábon nyugodjék. A testtartás legyen kényelmes, az izmok megfeszítését kerüljük.

A láb- és testtartásnak ezt a módját ne tartsuk másodrendű kérdésnek, mert ez megkönnyíti a jobbra és balra való lövést, amikor a kívánt oldalba nem a láb, hanem a derék segítségével fordulunk.

A kapáslövésnél a legnagyobb szerepet a kéztartás játssza, mert a kéz van hivatva részben a szem munkájának a pótlására (különösen a balkéz).

A jobbkez erőteljesen átmarkolja a tusanyakat s a puska gyors vállhoz rántását és odaszorítását végzi. A puska súlya jórészt ezen a kézen nyugszik, a balkéz csak az alátámasztásnál és a cél megkapásánál jut szerephez.

A balkéz, mérsékelten kinyújtva, az alsó ágyat vagy közvetlenül a felső szíjkengyel mögött, vagy az ágyvázatokban fogja át. Az előbbi tartás célszerűbb, mert a kéznek nagyobb mozgást kell megtennie a vállhoz rántásnál, már pedig a mozgás annál pontosabb lesz, minél nagyobb. Itt még tekintettel kell lenni arra is, hogy a puska annál szilárdabban áll a kézben, minél távolabb esik egymástól a két feltámasztási pont.

A kapáslövésnél lényeges előnyt jelent a két szemmel való lövés; ez esetben a célt teljes terjedelmében látjuk s jobban tudunk tájékozódni a térben.

Az alapos gyakorlás szükségét megvilágítja az alábbi elméleti fejtegetés.

A cél észlelésétől a billentyű elhúzásáig egy bizonyos idő telik el: ez egyeseknél hosszabb, másoknál rövidebb, vagyis különböző lesz.

Allítsuk fel például az oktatóndót magunk előtt 20 méterre s rendeljük el, hogy ha fehér papírlapot mutatunk neki, akkor a bal-, ha fekete papírlapot, akkor a jobbkezét nyujtsa ki a magasba. Tegyük ezt több embernél próbára s látni fogjuk, mennyire különböző az észlelés gyorsasága.

A kapáslövésnél az idegek és izmok a következő sorrendben végzik el munkájukat:

- a) a cél felbukkanásának észlelése;
- b) a cél leküzdésének az elhatározása;
- c) a célpont helyének a megválasztása;

d) az agy működésbe hozza a mozgató idegeket, ezek viszont a karizmokat s így a puska a vállhoz kerül;

e) a célpont pontos szemmel tartása mellett a vállhoz szorított puskát a karizmok olyan helyzetben rögzítik, hogy a meghosszabbított irányvonal célzás nélkül is a célpontra mutat;

- f) elhatározása a billentyű elhúzásának.

A kapáslövés részleteselményei egyeseknél túl hosszúak lesznek; ennek eredménye azután az lesz, hogy maga a kapáslövés is lassan lesz végrehajtva, különösen gyakori lesz ez fáradt idegzetű embereknél, vagy olyanoknál, akiknél az agy működése renyhe.

Altalában, de különösen az utóbbi esetben a kapáslövés összidejének erőteljes csökkentésére csak egy mód van: sokat gyakorolni.

A gyakorlás tervszerű legyen; számoljunk eleve a kezdet nehézségeivel, mert csak hosszú hetek munkája után fog eredmény mutatkozni.

Gyakorlásra elég, ha naponta 10 percet fordítunk.

A gyakorlatoknál alaphelyzetnek nevezem azt a testtartást, melyben a lövő a löirányra féloldalt áll, puskáját pedig a tölténytáska magasságában tartja, csőtorkolattal előre.

A gyakorlatokat az összes testhelyzetekben (fekve, térdelve, ülve, állva) vegyük át, az alábbi sorrendben:

1. A puskát többféle helyzetben hordjuk, legtöbbször vállazva. Sűrűn gyakoroljuk bármely helyzetből a puska gyors átrántását az alaphelyzetbe. Alaphelyzetben a puska súlya kizárólag a jobbkezben nyugszik, a balkéz csupán alátámasztja a puskát.

2. Ha a puska gyors alaphelyzetbe hozásában a kellő jártasságot megszereztük, gyakoroljuk annak gyors vállhoz kapását. Ez a mozdulat kezdetben ív alakú lesz (nehogy a puska beleakadjon a zubbonyba), később azonban mennél laposabb legyen. A puska vállhoz szorítását lényegesen megkönnyítjük, ha a jobbkar a váll magasságában majdnem vízszintes helyzetben van behajlítva.

A kapáslövés ezen mozzanatánál ne törődjünk azal, hogy az iránypontok egy egyenesben fekszenek-e, lényegtelen tehát az is, hogy a csőtengely a vízszintes alá vagy fölé mutat-e; kizárólag a vállhoz kapás gyors keresztülvitelére helyezük a súlyt.

A puskaszíjat a balkéz ne szorítsa az alsó ágyhoz, hanem engedjük szabadon lógni, mert különben csak zavarólag hat.

3. A kapáslövés helyes, ha a vállhoz szorítás pillanatában a meghosszabbított irányvonal a célra mutat.

Ennél a gyakorlatnál tehát nem elégszünk meg csupán a puska vállhoz kapásának szabatos keresztülvitelével, hanem az eddig szerephez nem jutott balkéz feladata lesz gyors célzáshoz a puskát a kellő helyzetbe hozni.

Ezt a gyakorlatot már céltáblára vegyük át, mely lehet egy 30 cm. átmérőjű fehér, kör alakú papírlap. Ezt kerítésre vagy fatörzsre erősítjük 1.50 m. magasságban s attól kb. 20 m.-re állunk fel.

Kezdetben, ha ellenőrizzük az irányvonalat, tekintélyes (néha 1 m.-es) eltérést fogunk tapasztalni. Ezt azonban ne kíséreljük meg azáltal kiküszöbölni, hogy a kapás gyorsaságát csökkentjük. Az eltérés nagysága a gyakorlat folyamán fokozatosan esökken s midőn ez már lényegtelen mértékben mutatkozik, térjünk át a kapás mozdulat befejeztével a billentyű elhúzására is, ezzel jelezve a lövés leadását.

A jobb szem ellenőrző szerepe a célzásnál mindig kisebb lesz s a gyakorlatok eredményeképpen lassan egy

Képek a március 26—27-én Pécsen rendezett országos csendőrségi mezei futóversenyéről: Dr. Gergely Sándor százados, a tisztek versenyének győztese.

ézés alakul ki bennünk, mely támpontot ad arra, hogy a kapás befejezésének pillanatában a puskát helyesen tartjuk-e. A kapáslövő puskájának, illetve az irányvonalnak a helyzetéről idővel teljesen tájékozott lesz, anélkül, hogy ezt szemével ellenőrizné. Ennek bizonyítására adjunk le egy célra egy kapáslövést, de úgy, hogy a vállhoz rántás pillanatában a szem esukva legyen s azt csak a billentyű elhúzása után nyissuk ki: ekkor látni fogjuk, hogy a meghosszabbított irányvonal a céltől alig tér el.

Hogy a gyakorlottságnak ezt a legmagasabb fokát elérhessük, szükséges a kapáslövés első mozzanatánál a cél merev szemmel tartása, miáltal a karok reflexszerű mozgása a cél hibátlan megkapását eredményezi.

4. Az eddigi gyakorlatokat — amennyiben azok eredményesek voltak — kövesse végül a kapáslövés gyutaccsal. Célnak állítunk fel, szökelő, váll stb. alakokat 14—40 m. távolságon belül.

5. Utolsónak marad a kapáslövés gyakorlása eltűnő alakokra, melyeknek leküzdésére kezdetben 5 mp., később csak 3 mp. álljon rendelkezésünkre.

6. Az álló és eltűnő alakokra való lövést kövesse végül a kapáslövés gyakorlása oldalt mozgó célokra. Tudjuk, hogy a cél mozgása következtében a találati pont, ha a cél közepét célozzuk meg, a cél mögé fgg jutni. Ennek elkerülésére a célnak elébe kell tartani és így a lövést nem magára a célra, hanem egy képzelt pontra adjuk le.

Az elébe lövés mértéke a cél távolságától, haladási sebességétől és irányától függ. E tekintetben határozott számadatok felsorolása gyakorlati célt nem szolgál, erre támpontot egyedül a sok gyakorlat következtében fejlett kapásérzék nyújt.

Lőutasításunk szerint, ha oldalt mozgó célra kapáslövést akarunk leadni, akkor az irányvonallal kövessük a célt mozgási irányában annál gyorsabban, úgy, hogy az ütőszeg a cél elhagyásának pillanatában esat-tanjon el.

A gyorslövés a kapáslövés egymást követő ismétléséből áll, amikor a lövő a célba a legrövidebb idő alatt a legtöbb találatot igyekszik elérni. A gyors-

lövésre sor kerülhet, ha a célt az első lövéssel elhibáztuk, vagy abban az esetben, ha egyszerre több célt kell leküzdenünk.

Alkalmazhatóságának értéke különösen szembe-
szökő az utóbbi esetben, amikor a lövő akár önvédelem-
ből, akár a támadás sikeres befejezésére, ennek a lö-
eljárásnak a tudása nélkül, szinte reménytelenül veszi
fel a harcot.

A gyakorlást a gyors töltés besúlykolásával kezd-
jük.

A lövő különböző testhelyzetben zsebből, töltény-
táskából töltsön: a gyakorlottság kívánt fokát akkor
éri el, ha ezeket a fogásokat gépiesen, anélkül, hogy a
puskára nézne, hajtja végre.

Ha a gyorslövésnél — akár versenyen indulunk,
akár fegyverhasználatról van szó — a puska műkö-
désében zavar áll be, az a biztos eredménytől foszt
meg bennünket. Az ilyen működési zavar oka majd-
nem mindig a hibás adogatásban rejlik: ennek pedig
könnyen elejét vehetjük, ha ügyelünk a tározásra s
arra, hogy az adogató jól működjék.

A töltényeket, mielőtt a tölténytáskába helyezzük,
nézzük meg, hogy szabályosan fekszenek-e a tárban.

A tárat is vegyük alaposan szemügyre, mert sé-
rült vagy elgörbült tárból az adogató lemez a töltény-
ket nem bírja a tokba emelni: gyakran előfordul az is,
hogy a tartó elereszti a tárat s a legközelebbi ismét-
lésnél a rúgó a tárat a benne lévő töltényekkel együtt
kidobja.

A gyors lövés végrehajtása kétféleképpen történ-
het: a) lövő

- a) minden lövéshez újból vállhoz kapja a puskát;
- b) vállhoz szorított puskával ismételi.

Vizsgálva ennek a két módszernek előnyeit és hát-
rányait, azt látjuk, hogy az „a” szerint történő vég-
hajtás nem más, mint több kapáslövésnek egymást kö-
vető gyors leadása. Aki tehát a kapáslövésben kellő
gyakorlattal bír, az a gyorslövésnek ezt a módját köny-
nyúszerrel elsajátítja.

Előnye még ennek a módszernek az, hogy a lövő

minden egyes lövés leadása előtt tisztán látja a céll (vagy a célokat) s így figyelmét jobban összpontosíthatja.

Hátrányát abban érezzük, hogy a lövő — miután a kapáslövés összes fogásait minden lövésnél végrehajtja — a rendelkezésére álló idő nagy részét a puskának a vállhoz rántására kénytelen fordítani, a cél megkapására kevés ideje marad.

A „b” alatti módszer alkalmazása, különösen akkor, ha a célok helyzetében a tüzelés alatt változás nem állhat be (pl. versenylövésnél) kétségtelenül sokkal előnyösebb.

Az első lövés szabályos kapáslövés, melynek leadása után a puska a vállnál marad s ebben a helyzetben ismétlünk. Ismétlésnél a puska alig mozdul el, a karok összehangzó munkájával az irányvonalat pillanat alatt a célra fektetjük s a tüzelést folytatjuk.

Ennek a módszernek az előnye főleg a gyorsaságban domborodik ki. Fél perc alatt kezdő lövő 10, gyakorlott lövő 15—17 lövést könnyűszerrel leadhat.

Gyorslövésnél az újra töltés (az 5-ik, 10-ik lövés után) igen nagy gyakorlatot s a gyorsaság mellett nagy higgadtságot kíván. Az 5-ik (10-ik) lövés után — ezt számítás nélkül éreznünk kell — a balkéz a puskát a töltés helyzetbe rántja, a jobbkez pedig már ugyanekkor megfogja a következő tölténytárat s azt gyorsan az adogatóra helyezi.

Ha a töltésben kellő gyakorlatot értünk el, vegyük sorra az alábbi célzási gyakorlatokat a választott „a” vagy „b” módszernek megfelelő mértékben.

1. Vállhoz szorított puskával gyors ismétlés, a helyes kéztartás begyakorlására.

2. Vállhoz szorított töltött puskával gyors ismétlés, 5 lövés leadásának a jelzése után gyors töltés, majd újbóli vállhoz szorítás után a tüzelés folytatása.

3. Egy, majd több felállított célra tüzelés a 2. sz. gyakorlat szerint először oktató tölténnyel, majd gyakorlatossal, illetve éles lőszerrel.

Gyorslövésnél előfordul néha, hogy szétszórt, egymástól távol fekvő célokat kell leküzdeni: ilyenkor a lövő lehetőleg derékban forduljon az új löirányba.

Milyen eszközökkel dolgoznak a bolsevik agitátorok?

A szovjet vezetőit a polgári államok aláaknázásának gondolata még most is folyton foglalkoztatja. Minden tevékenységükben, minden tettükben, akár rejtve, akár nyíltan, ez a gondolat, ez a cél vezeti őket. A vörös hadsereg vezérkara nemrégiben egy új munkát adott ki, amely utasításokat tartalmaz a kém- és propagandaszolgálat ellátására nézve. Derék csendőreinket különösen érdekelni fogja, hogy egy kis betekintést nyerjenek, minő körmönfont eszközökkel dolgozik az orosz szovjet propaganda és mi mindenre terjed ki figyelme. Ezen szolgálati utasításban megtaláljuk úgy a hivatalos szabályokat, mint a titkosakat; hogyan kell megfelelő ügynököket keresni, miképp továbbítandók azok jelentései stb. Egy külön fejezet foglalkozik mindazon munkákkal, melyek szükségesek, hogy a jövő ellenség minden előkészületét aláaknázzák. Ezen előkészületeket „Diversion”-nak nevezik és minden haditervükben előfordulnak.

Az utasítás szerint ezen „Diversion”-ok tekintet nélkül minden diplomáciai szokásra vagy a jóizlés szabályaira, már úgy készítendőek elő minden lehető ellenfél országában, hogy az illető birodalom fontosabb állami berendezéseit, ha kell, a terror eszközeivel is aláaknázzák.

Vagy teljesen képtelenné kell tenni az ellenfél a hadviselésre, vagy pedig a döntő percben hadserege hatalmi ténykedésének központjai szét-

züllesztése által kell gyorsan a sikert biztosítani, így szól a szovjet-parancs!

A vezetést csak teljesen megbízható egyénekre bízzák, akik az illető ország elégedetlen elemeivel dolgoznak. Az előkészületeket hosszadalmasan, pontosan hajtják végre, úgy, hogy adott esetben a végrehajtást meglepetésszerűen tudják elrendelni. Az anyagi eszközöket, segédleteket stb. nem tartják azon helyek közelében, ahol kárt tenni szándékoznak. Felfedezés esetén könnyen diplomáciai bonyodalmak származhatnának ebből, már pedig a bolsevik agitáció úgy intéz mindent, mintha ezen előkészületek nem az ő munkája, hanem egy belső összeesküvés eredménye volna. Vagyis az ő mentalitásuk szerint mindig más issza meg a dolog levét, mint aki előkészítette.

Az agitációs szolgálat ezen ágában alkalmazott személyzetet egészen elkülönítik a többi kémektől, de megmondják neki mindazt, amit más forrásból is tudnak.

Ezen „Diversion” feladatai a következők:

Katonai téren: Katonai hivatalok munkájának tervszerű megnehezítése mindennemű ügynökök, feltartóztató elemek becsempészése által. Bacillusok alkalmazása, hogy az által járványos betegségeket idézzenek elő. Kutak megmérgezése. Élelmiszerek elrontása. Merényletek előkészítése magas katonai személyek ellen. Fontos vasuti és más hidak felrobbantásának előkészítése. A szállítóeszközöknek, valamint műszaki telepek anyagának elrontása (például homokot szórnak a vasuti kocsik csapágyaiba, lokomotivokat rontanak el egy-egy szelep, csavar eltávolítása vagy bedugaszolása által, stb. stb.). Bandák és felkelőcsapatok szervezése az ellenség háta mögött. Titkos rádióállomások és rejtett, földalatti vezetékű telefonállomások bevezetése. Oly helyek előkészítése, megjelölése, ahol az ő repülőgépeik le- és felszállhatnak.

Közgazdasági téren: Gyári üzemeknek megakasztása, melyek a hadsereg számára dolgoznak, részben robbantás, részben gyújtogatás által; robbanó anyag becsempészése, gépek tönkre tétele stb. által. Félgyártmányok, nyersanyag, lőszerkészletek tönkretétele, elrontása. Hamis bankjegyek elkészítése és kiadása, hamis hírek terjesztése az illető állam valutájának megrontására. Agitációk, viták felidézése, nehogy az illető állam külföldről élelmi és hadi anyagot vegyen. (Parlamentek „munkája”).

Politikai téren: Hamis hírek terjesztése, melyek által az állam és a kormány tekintélyét lerontják. A kormány tagjait mindennemű visszaéléssel, gyanúval vádolják. Az uralkodóház tekintélyének lerontása. (Ezt különösen háború előtt az entente ügynökei nálunk és Németországban kiváló ügyességgel csinálták!) Sztrájkok rendezése. A nemzeti kisebbségek fellázítása. Az ellenzéki pártok támogatása pénzzel, anyaggal, neves ellenzéki vezeték megvesztegetése stb. A magasabb állami funkcionáriusok munkájának meggátlása. Saját bizalmi embereik útján mindent megtudnak (ebben a csehek voltak nagy mesterek nálunk; tudvalevőleg Ausztriában a legfontosabb és legbizalmasabb állások nagy része az ő kezükben volt).

Diplomáciai téren: A kormány helyzetének aláaknázása az idegen államok előtt. Titkos szerződések nyilvánosságra hozatala. Hamis hírek terjesztése. A sajtó propagandája. Ez utóbbira semmi

Képek a március 26—27-én Pécsen rendezett országos csendőrségi mezői futóversenyéről: Németh János VII. csendőr, a legénységi verseny győztese.

pénzt nem sajnálnak és mi magunk is saját bőrünkön éreztük, hogy 1918—19-ben mennyire befolyásolták ügyes ügynökeik a külföldi sajtót. Hogy a bolsevista idő alatt sok ezer magyart legyilkoltak, arról külföldön vagy egyáltalán nem vettek tudomást, vagy egyszerűen átsiklottak rajta. De emlékezzünk csak vissza a nagy felháborodásra, midőn néhány zsidót megverték vagy a kelet-galíciai zsidóság söpredékét kutasították, a rakodó munkások bojkottjára stb. stb. Tudvalevőleg a Bécsben élő magyar emigráció tagjainak nagy része, orosz zsoldon élve, tüzelt Magyarországot ellen, minden alkalmat felhasználva, hogy ártsanak nekünk. Ezért szükséges bizonyos ujságoknak a folytonos figyelemmel kísérése, sokszor egész ártatlan cikkek álarca alatt is kilátszik a bolsevik lóláb.

Ez a szovjetkormány kém- és propaganda-programmja; maga Ludendorff is bevallja, hogy tudott róla, hogy ilyen eszközökkel dolgoztak az orosz ügynökök a forradalom előkészítésére. A felsoroltakból kitűnik, hogy minden nemzeti érzelmű államnak szüksége van egy jó és gondosan megszervezett közbiztonsági szolgálatra, hogy az e kémek és ügynökök seregének munkáját leleplezze és lehetlenné tegye. A nyugodt felszín alatt tovább folyik az aknamunka mindenfelé és ami ma nem sikerül Magyarországon, holnap sikerül Kinában vagy az angol-indiai gyarmatokon, esetleg Bulgáriában is, mint láttuk, de békében nem maradnak...

A fentemlítettekből látjuk, mennyire szükséges, hogy csendőrségünk teljesen tisztában legyen ezen alattomos patkányok munkájának eszközeivel

és módszereivel és élénk figyelemmel kísérjenek mindenkit, ha egy ilyen ismeretlen valahol egy faluban felbukkan (különösen a határszéli vidéken) és senki sem tudja, miért van ott, miből él és mi a dolga. Az ellenség alattomos módszereit ismerni kell, hogy ellene sikerrel védekezhessünk.

S—y.

A nóta vége.

Irta: MANDL VINCE szkv. százados Krailling (Bajorország).

A világtörténelemben még nem volt példa reá, hogy egy, a maga jogáért és léteért olyan vitézül és halálmegvetően harcolt államszövetségre, mint amilyen a központi hatalmak voltak, egy becsülettel végigküzdött háború után az ellenség olyan megalázó és gazdaságilag rettenetes békefeltételeket kényszerített volna, mint amilyeneket az entente reánk kényszerített. Még reszket bennünk a felháborodás a békeszerződések után is még sokáig folytatott könyörtelen és embertelen gazdasági háború miatt, amely a leigázott és bilincsekbe vert legyőzöttekben a gyűlölet és bosszú lángját magasra élesztette. És ehhez járultak még az idegen megszálló csapatok kegyetlenkedései és a katonai ellenőrzőbizottságok leirhatatlan okvetetlenkedései. A hősi nemet nemzetnek nagyon sokat kellett szenvednie, mert a „győztesek” így akarták. A versaillesi békediktátum Németországot nemcsak hogy egyoldalúan lefegyverezte, hanem annak, a gondosan kiépített katonai ellenőrzési rendszer révén hihetetlen anyagi károkat és veszteségeket okozott.

1919 szeptemberében jelent meg Németországban Nollet parancsnoksága alatt az idegen katonai ellenőrzők serege, kerekén 1000 ember, ebből 400 tiszt. Az ellenőrzőbizottság főhadiszállása Berlin volt, az országban 15 kirendeltséggel. Az ellenőrzés 1920-ban vette kez-

detét, de csak 1926-ban lehetett elérni, hogy az ellenőrzőbizottság egyes, már igazán feleslegessé vált szerveit nagy vonakodva feloszlassa: 36 tisztt, 150 főnyi létszám és 36 személyautó azonban még mindig megmaradt. Az első öt évben Németországnak a katonai ellenőrzés évenként átlag 8 millió aranymárkájába került, később aztán ezek a költségek is a Dawestörlesztésekbe olvadtak bele.

Az ellenőrző bizottságok nagyon szorgalmasan dolgoztak. 1920 januárjától szeptemberig 3300 ellenőrző kiszállást fogantatosítottak — ez naponta átlag 13 kiszállást jelent. 1924-ben a hadsereget és annak különböző hivatalait még mindig 300-szor ellenőrizték, a rendőrséget, a különböző polgári hivatalokat és gyárakat pedig körülbelül kétszázszor. Ez havonként átlag $3\frac{1}{4}$ millió aranymárka kárt jelentett. Természetes, hogy azt a mérhetetlen kárt, amit ezek az ellenőrzők közvetve okoztak, számszerűleg most még megközelítően sem lehet felbecsülni. Hiszen egyedül az utolsó három esztendőben 2500 olyan gépet törtek össze a különböző gyárakban, amelyekkel már régen csak békességes dolgokat állítottak elő. A tönkretett állami épületek értéke meghaladja az 50 millió aranymárkát s a lerombolt gyárak egyharmadrésznél egyedül csak a rombolás által okozott kár három milliárd aranymárkát tesz ki. Emellett természetesen egészen eltörpülnek az egyéni visszaélések, a kémkedésre való csábítás és a más erkölcsi hibák nagy tömege.

De egyszer aztán mégis csak elérkezett az az idő, hogy többet már nem volt mit lerombolni. Mit csináljanak most? Hazamenni? Beismerni, hogy már nincs kit lefegyverezni? Lehetetlen! Így aztán az 1920-tól 1923-ig tartott első időszak után következett a második, amely a Ruhrbetöréstől 1926-ig, tehát mindkettő 3–3 évig tartott. Az ellenőrzők szorgalma egyáltalában nem lankadt, az aranymárkák millióinak emésztése sem — csak éppen, hogy a rombolással hagytak fel. Mert tudniillik már nem volt mit tönkretenni.

Az első ellenőrzési időszak alatt 83.000 ágyút kerítettek kézre, a másodikban már csak — tízet. Az első időszakban 55 millió tüzéségi lövedéket semmisítettek meg, 332.000 tonna töltetlen lövedéket, 59 millió éles gyutacsot, 37.000 tonna lőport, 22.000 tonna töltényhüvelyt. — a második időszakban mindezekből már semmit sem találtak. Hogy örülhettek volna a második időszakban elvett mindössze 58 géppuskának, mikor az elsőben 105.000 darabot „zsákmányoltak”? Vagy a 14.000 darab puskának, az előző hatmillió darabbal szemben? Repülőgép és motor sem volt már, mert ezekből is 42.000 darabot semmisítettek meg. Elvették tehát az acélszakokat és felette büszkék voltak arra, hogy még 240.000 gázlőport is el tudtak még kobozni.

A dolgok természetében rejlett, hogy ennek a nagy és költséges ellenőrző apparátusnak a jelentéseiben a valóság nagyon sokszor összekeveredett a valótlanságokkal. Ehhez járult még, hogy rövidesen nemcsak az egyes ellenőrző közegek magatartásában, hanem az egész ellenőrzésben is a legkülönbözőbb felfogások és tendenciák kaptak lábra, amelyek rendszerint annak az államnak a mindenkori politikájához igazodtak, amelynek az illető ellenőrző a kiküldöttje volt. Maga az ellenőrzés az egész idő alatt a megaláztatások olyan sorozata volt, hogy azokat a német nemzet sokszor már valóban elviselhetetleneknek érezte.

Ezzel szemben M. v. Horn nemrégén tette közzé v. Mannteuffel tábornoknak, a német megszálló seregek főparancsnokának 1872. február 12-én Nancyban kelt parancsát, amelyet az 1870/71-iki a német-francia háború befejezése után Franciaországban visszahagyott német megszálló csapatokhoz intézett. Alább közlöm ennek a parancsnak egyes részleteit — a következtetéseket az olvasóra bízom.

„A csapatok viszonya a lakossághoz. Nemcsak ma, hanem a történelem későbbi folyamán is meg fogják bíráltni, hogy a német megszálló csapatok miként viselkedtek Franciaországban. Emlékeztetek mindenkit arra, hogy milyen előnytelen és az egész francia nemzetre kiható bírálótan részesült a század elején* a francia csapatoknak Németországban tanúsított magatartása. Elkapták magukat a győzelemtől s a legyőzöttekkel

kegyetlenül és lealázóan bántak. Mi előkelőbbben fogunk viselkedni.

Az előkelőség tiltja, hogy a legyőzöttel ezt a mivoltát lépten-nyomon éreztessük, a győző csak magát és győzelmének fényét emeli, ha a győzelem után ellenfelét egyenrangúnak tekinti. Röviden összefoglalva: a csapatoknak — tekintélyük megőrzése és érdekeik megvédelése mellett — kötelességük minden összeütközést, minden surlódást és egyenetlenséget kerülni és semmiféle kihágást meg nem tűrni. Ezt a legjobban így lehet elérni, ha a parancsnokok minden egyes esetben nemzetiségre való tekintet nélkül szigorú bírálótan tárgyává teszik, hogy a tisztt vagy a katona az előírások szerint járt-e el vagy sem. Aki ez ellen vét, az tekintet nélkül arra, hogy francia is részes volt-e, vagy sem — szigorú büntetésben fog részesülni.“

Megsárgult iratokból megállapíthatjuk, hogy az 1870/71-iki háború után egyik német parancsnokságnak sem jutott eszébe francia családokat kilakoltatni, hogy német tiszteknek vagy csapatoknak szállásuk legyen, hogy a lakossággal surlódások majdnem sohasem fordultak elő s így aztán megérthetjük azt is, hogy a francia nép a megszállás végén a visszavont német csapatok után azt kiabálta: *S'il y a une nouvelle guerre et une nouvelle occupation, vous tacherez de revenir ici!* (Ha megint háború lesz és megszállás, jöjjenek megint maguk ide vissza!)

Az entente ellenőrzés pusztításainak gazdasági hatásait ma még egyáltalában nem lehet áttekinteni. A számtalan gazdasági krízis, visszaesés, amelyek a lassú javulás időszaka alatt is a német nemzetgazdaságot újra és újra megrázkódtatták, mind az esztelen rombolás következménye volt. Pedig milyen könnyű lett volna a megsemmisített milliárdos értékeket hasznosabban értékesíteni. Ez által nemcsak a nemzeti vagyon gyarapodott volna, hanem a rettenetes hadisarcot is talán valamivel könnyebben lehetett volna kiizzadni. Ehelyett azonban nemcsak a közzgazdasági életet, hanem a magángazdaságot is tönkretették s a csodával határos, hogy Németország általános elszegényedése dacára is meg tud felelni a Dawes-fizetéseknek.

Ez év január 31-ével a Németországban levő entente ellenőrző-bizottságokat megszüntették, csupán az egyes követségeknél hagytak meg entente tiszteket „figyelők” gyanánt. Az ellenőrző-bizottságok feloszlata az ébredni kezdő jobb belátásnak és a locarno politikának az eredménye volt, de az egész német nemzet reméli, hogy ez már mindenféle megalázó ellenőrzés végleges, teljes és visszavonhatatlan végének a kezdetét jelenti.

A ló nacionáléja.

Irta: DR. HALASY KÁROLY aligazgató állatorvos.

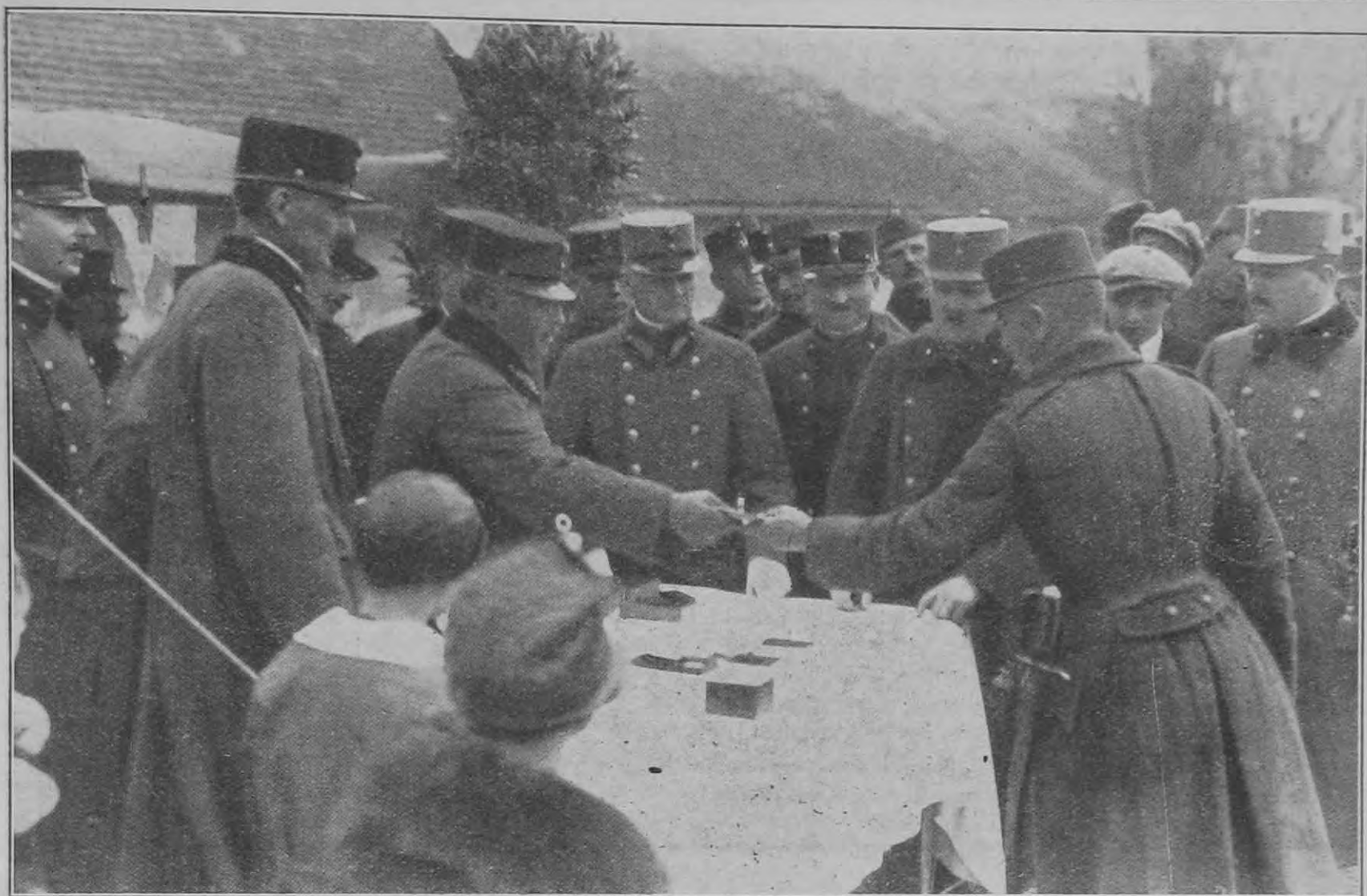
A nacionálé, vagyis a ló pontos leírása a következő adatokat foglalja magában: a ló színét, nemét, jegyeit, korát és magasságát. A leírás akkor mondható tökéletesnek és pontosnak, ha ezeket az adatokat hiánytalanul és helyes elnevezéssel tartalmazza. A pontos leírás alkalmasabb a ló azonosságának megállapítására, mint a legjobb fénykép. A lovak leírására vonatkozó ismereteknek a csendőr máskor is hasznát veheti pl. olyankor, amikor a nyomozás tárgya egy elbitangolt vagy jogtalanul eltulajdonított ló; ilyen esetben leírás alapján történik a nyomozás. Vagy például egy gazdátlan vagy gyanús eredetű lovat kell őrizetbe vennie, s akkor a jelentésben a ló leírását is fel kell tüntetni. Ezt a feladatát nagyban megkönnyíti, hogyha a ló színeit és jegyeit, valamint azok szakszerű elnevezéseit ismeri és a ló korát is — legalább hozzávetőlegesen — meg tudja határozni.

Alább a különféle lószíneket és jegyeket, azok helyes, szakszerű elnevezéseit, valamint a kor meghatározásának a módját fogom tárgyalni.

A ló színét a fedő (rövid) és hosszú szőröknek,

* Napoleon. Szerk.

Képek a március 26—27-én Pécsen rendezett országos csendőrségi mezői futóversenyéről: Németh János VIII. csendőr átveszi a bajnoki plaketet.

valamint a bőrnek a színéből határozzuk meg. Megkülönböztetünk öt *alapszínt*, vagyis olyant, amely csupán egyszínű fedőszőrőkből áll; ezek a következők: fehér, fekete, pej, sárga és fakó. Az egyes alapszínekben színárnyalatok vannak, úgy, amint a mindennapi életben is, pl. világos és sötét, barna vagy piros színről szoktunk beszélni. A *fehér ló* rövid és hosszú szőrzete hófehér, a bőre rózsaszínű, a paták színe viaszszárga; ha a fehér ló szőre fényes — *selyemfehérnek*, ha tompafényű — *patyolatfehérnek* mondjuk. A fehér ló egyébként ritkán fordul elő. A *fekete ló* rövid és hosszú szőrzete fekete, a bőr és a paták palaszürkék; ha a fekete ló szőre fényes — *hollófeketének*, ha fénytelen — *szénfeketének*, ha hosszú, puha és bársonyos tapintatú — *bársonyfeketének* hívjuk.

A *pej ló* rövid szőre barnás színű, a hosszú szőrök és a lábvégek feketék, a bőr és a paták palaszürkék. Ha a pej ló fedő szőre világos (sárgáspiros) — *világos pejnek*, ha sötétebb (piros) — *piros pejnek*, ha sárgáspiros és fényes — *arany pejnek*, ha barnavörös színű — *sötét pejnek* és végül, ha kékespiros — *meggyepajnek* mondjuk.

A *sárga ló* rövid és hosszú szőre sárgáspiros, a bőr sárgásbarna, a paták viaszszárgák. A sárga színben is lehet világos és sötét árnyalat, eszerint van *világos* és *sötét* sárga; ha a szőr fényes — *aranyssárga* és ha szürkéssárga — *agyagsárgának* mondjuk.

A *fakó ló* rövid szőre világos szürkéssárga, a hosszú szőrök és a lábvégek feketék: ez a *közönséges fakó*. A *zsemlyefakó* rövid szőre sárgáspiros, az *aranyfakó* szőre világossárga színű és fényes. Az

izabellafakó szőre szennyesfehér és a bőre rózsaszínű; s végül van a *zsufa fakó*, amely a közönséges fakótól abban különbözik, hogy a hosszú szőrök és a lábvégek nem sötétszínűek.

Ezekon kívül vannak még *színvegyületek* és a *színkeverékek*. A színvegyületekhez tartoznak azok a színek, amelyek két vagy több alapszínű szőrök benső elegyedéséből származnak. Ide tartoznak a különféle szürke és deres lovak. A szürke szín fehér és fekete szőrök benső elegyedéséből áll elő; ha a világos szőrök vannak túlsúlyban: a ló *világos szürke*, ellenkezőleg *sötét szürke*. Ha a szürke ló rövid szőre fényes — *ezüstsürke*, ha tompafényű — *darúsürkének* mondjuk. Ha a szürke lovon (különösen a hátán és farán) alma nagyságú sötétebb udvarú foltok vannak — *almássürke* a neve. A *deres* színben fehér és fekete szőrök egyenlő mennyiségben vannak elkeverve; van *vasderes* ló, amelynél fekete, szürke és fehér szőrök vannak egyenletesen elkeverve; ha a fej feketeszínű — *szerecsenfejűnek* mondjuk. Ha a deres színben a világos szőrök vannak túlsúlyban — *ezüst deresnek* mondjuk. Van továbbá *acélsürke* szín is és lehet *világos* és *sötét* árnyalatú, aszerint, amint a világos vagy a fekete szőrök vannak túlsúlyban; ezeknél azonban a fej mindig szürke színű, ellentétben az ezüst- és vasderessel, amelynél a fej sötétszínű. A szürke lovakhoz tartoznak még: a *legyes szürke ló*, amelynél világosszürke alapon apró, légyre emlékeztető sötétebb pontok vannak; ha ezek a sötét foltok nagyobbak — *bogársürkének* mondjuk. Ha apró, sárgás-vörös foltok vannak világosszürke alapon — *szeplős sürkének* vagy *pisztráng sürkének* mondjuk a lo-